

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع شورتی حقوقی

در خصوص:

لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای

شرایط خاص (اعاده شده)

لایحه اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی

ایران (اعاده شده)

لایحه تنظیم برخی از احکام برنامه‌های توسعه کشور

مواد (۱) تا (۵۰) (اعاده شده)

کد گزارش: ۹۵۰۵۰۳۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۰۵/۰۵

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع: اظهارنظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص

لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص

(اعاده شده)..... ۳

لایحه اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران

(اعاده شده)..... ۳

لایحه تنظیم برخی از احکام برنامه‌های توسعه کشور مواد

(۱) تا (۵۰) (اعاده شده)..... ۵

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۵۰۵۰۳۴

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۵/۰۵/۰۵

لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص

(اعاده شده)

مقدمه

لایحه «کاهش ساعات کار زنان شاغل» که در تاریخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود با ابهامات و ایراداتی از سوی شورای نگهبان مواجه گردید. لذا مجلس به منظور رفع این موارد در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۴/۲۳ اقدام به اصلاح مصوبه خود نموده است که در این گزارش به بررسی اصلاحیه اخیر می پردازیم.

شرح و بررسی

۱) اصلاحات مقرر در ذیل ماده واحده و تبصره «۱» آن به منظور رفع ابهام شورای نگهبان نسبت به «مراجع ذی ربط» صورت گرفته است که باتوجه به تعیین این مراجع ابهام مذکور مرتفع به نظر می رسد.

۲) الحاق یک تبصره به عنوان تبصره «۷» نیز به منظور رفع ایراد شورای نگهبان نسبت به مغایرت شرعی اطلاق ماده واحده در خصوص کارفرمایان بخش غیردولتی که قبل از لازم الاجرا شدن این قانون، اشخاص واجد شرایط موضوع این قانون را به کار گرفته اند می باشد. در این خصوص فارغ از اینکه ایراد فقهای محترم شورای نگهبان صرفاً به دلیل تحمیل هزینه مالی به این دسته از کارفرمایان بوده و یا به دلیل محدود نمودن اراده این بخش بوده است، تبصره الحاقی مزبور نه تنها تأمین کننده بار مالی مورد نیاز برای اجرای این قانون توسط بخش غیردولتی نخواهد بود بلکه به دلیل تکلیف دولت به پیش بینی منابع مورد نیاز در قوانین بودجه سنواتی مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی نیز می باشد.

لایحه اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران

(اعاده شده)

مقدمه

«لایحه اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران» که مطابق اصل ۸۵ قانون اساسی جهت تصویب آزمایشی به کمیسیون مربوطه ارجاع گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۳/۳ با اجرای آزمایشی آن برای مدت ۵ سال موافقت و نزد شورای نگهبان ارسال گردید. شورای نگهبان در «۶» بند مصوبه مزبور را واجد ابهام، مغایر موازین شرع و اصول قانون اساسی دانست. ازین رو کمیسیون مربوطه به منظور رفع این موارد اقدام به اصلاح مصوبه خود نموده است که در این گزارش به بررسی این اصلاحات خواهیم پرداخت.

شرح و بررسی

۱) مجلس ماده (۳) را در راستای رفع بند «۱» ایرادات شورای نگهبان اصلاح نموده است. حذف عبارت مربوط به اعمال قانون تجارت در مواردی که در قوانین و مقررات مذکور پیش بینی نشده باشد اگرچه موضوع مورد ایراد شورای نگهبان را

منتفی می‌سازد، لکن باتوجه به اینکه ماده (۳۰۰) لایحه اصلاح قانون تجارت (مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ مجلسین سابق) مقرر داشته «شرکت‌های دولتی تابع قوانین تأسیس و اساسنامه‌های خود می‌باشند و فقط نسبت به موضوعاتی که در قوانین و اساسنامه‌های آن‌ها ذکر نشده تابع مقررات این قانون می‌شوند.»، علی‌رغم اصلاح صورت گرفته همچنان شرکت ملی پست، در موارد سکوت قوانین و مقررات، به‌صورت مطلق تابع قانون تجارت خواهد بود.

۲) اصلاح ماده (۲۵) ناظر به ایراد دوم شورای نگهبان می‌باشد. مطابق این ایراد بندهای سه‌گانه این ماده به دلیل عدم وجود ضابطه جهت اعمال جریمه مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. دراین رابطه مجلس اگرچه بندهای «۱» و «۲» این ماده را حذف نموده و صلاحیت اعمال مجازات موضوع این ماده را (به‌جای کمیسیون تنظیم مقررات) به شرکت ملی پست داده است، لکن همچنان اعمال مجازات‌های موضوع این ماده به صورت مطلق به شرکت ملی پست واگذار شده است. بدین صورت که براساس این ماده، شرکت ملی پست قادر خواهد بود هر یک از مجازات‌های موضوع این ماده را بدون هیچ‌گونه ضابطه مشخصی نسبت به متخلفان از این اساسنامه اعمال نماید و مشخص نیست اعمال این مجازات‌ها هرکدام ناظر به چه نوع تخلفی می‌باشد.

۳) اصلاح ماده (۲۶) ناظر به بند سوم از اظهارنظر شورای نگهبان است که رافع ابهام شورای نگهبان به‌نظر می‌رسد.

۴) حذف ماده (۲۷)، بند چهارم از ایرادات شورای نگهبان را منتفی می‌سازد.

۵) اصلاح ماده (۳۰) در راستای رفع ایراد بند «۵» اظهارنظر شورای نگهبان می‌باشد. مطابق این ایراد رعایت اصل ۵۳ قانون اساسی در این ماده لازم می‌باشد. دراین خصوص اگرچه به موجب مصوبه اصلاحی عبارت «با رعایت اصل ۵۳ قانون اساسی با واریز وجوه به حساب معین نزد خزانه‌داری کل کشور» به حکم مذکور اضافه گردیده است، لکن اصل مذکور ناظر به دو موضوع است یکی لزوم کلیه دریافت‌ها در خزانه‌داری کل و دیگری انجام کلیه پرداخت‌ها به‌موجب قانون. اصلاحیه اخیر صرفاً ناظر به موضوع نخست می‌باشد، درحالی‌که لازم بود به هزینه‌کرد منابع موضوع این ماده نیز مطابق قانون تصریح می‌گردید. لذا به نظر می‌رسد ایراد شورای نگهبان دراین خصوص همچنان پابرجاست.

۶) اصلاح صورت گرفته در ماده (۳۳) رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

«لایحه تنظیم برخی از احکام برنامه‌های توسعه کشور» مواد (۱) تا (۵۰)

(اعاده شده)

مقدمه

لایحه احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور که باهدف تجمیع برخی از «احکام دائمی» که در قوانین برنامه توسعه پیشین (به‌ویژه قانون برنامه پنجم توسعه) ذکر شده بود و اختصاص به طول دوره برنامه نداشت ارائه گردیده بود در تاریخ ۱۳۹۵/۲/۲۸ به تصویب نهایی مجلس شورای اسلامی رسید. نکته کلی که درخصوص این مصوبه وجود داشت این بود که لایحه دولت صرفاً مشتمل بر (۵۰) ماده بود اما مجلس در مقام تصویب این لایحه نه تنها اصلاحات متعدد و زیادی نسبت به مواد اصلی لایحه وارد نمود بلکه حدود ۷۰ ماده نیز به آن الحاق کرد. از همین رو شورای نگهبان به دلیل اینکه مصوبه مذکور نسبت به لایحه دولت اختلاف فاحش پیدا نموده بود، آن را مغایر اصول ۷۴ و ۷۵ قانون اساسی شناخت. حال مجلس به منظور رفع این ایراد کلی اصلاحاتی که عمدتاً شکلی می‌باشد در مفاد مصوبه خود ایجاد نموده است. در نگاهی کلی این اصلاحات را می‌توان به شرح ذیل خلاصه نمود:

- مواد اصلی مصوبه اولیه مجلس (فارغ از تغییرات و اصلاحات گسترده‌ای که در همان مرحله نخست نسبت به لایحه دولت صورت گرفت) بدون تغییر باقی مانده است (به جز انتقال برخی مواد الحاقی به ذیل این مواد).

- مواد الحاقی با چهار حالت مواجه شده‌اند:

- ماده ۶ حذف گردیده است (لازم به ذکر است که برخی از موادی که در مصوبه اصلاحی به عنوان مواد حذف شده ذکر شده است، در همان مصوبه اولیه نیز حذف شده بود که تعداد آن‌ها نیز حدوداً ۶ مورد می‌باشد).
- ماده ۱۱ ضمن تلخیص، با یکدیگر ادغام شده‌اند.
- ماده ۲۷ به مواد اصلی لایحه منتقل گردیده و به این مواد الحاق شده‌اند.
- ماده ۲۵ هم بدون هیچ‌گونه تغییر و یا با اصلاحات جزئی ابقاء شده‌اند.

همانگونه که مشاهده می‌شود اصلاحات صورت گرفته در مصوبه جدید چندان قابل توجه نیست و کماکان حجم زیادی از مصوبه حاضر را اصلاحات و اضافاتی تشکیل می‌دهد که از سوی مجلس نسبت به لایحه دولت اعمال شده است. این اصلاحات و الحاقات فارغ از اینکه نسبت موضوعی با لایحه دولت ندارند در بین خود آن‌ها نیز هیچ‌گونه تناسبی وجود ندارد.

ماده (۱) - ابهام و مغایرت با اصول ۸۵، ۱۲۶ و ۱۵

۱. در صدر این ماده، اطلاق عبارت «قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی» با توجه به اینکه تفکیکی بین این‌گونه قوانین و سایر قوانین وجود ندارد، ابهام دارد و معلوم نیست اطلاق مزبور شامل قوانینی مانند «قانون کار» و نیز مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام که در قالب قانون قرار گرفته و حاکم بر دستگاه‌های دولتی است ... هم می‌شود یا خیر.

به علاوه ملزم نبودن دانشگاه‌ها و ... به رعایت «قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی» و عمل مطابق آیین‌نامه‌های مصوب هیئت‌امنا، با توجه به اینکه بسیاری از موضوعات مندرج در قوانین مذکور ماهیت تقنینی دارد، نوعی تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۲. در تبصره «۲» این ماده، صرفاً استخدام جدید «از محل منابع عمومی دولت» منوط به تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور دانسته شده است و در نتیجه استخدام‌هایی که از محل منابع خود دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و ... موضوع این ماده باشد، نیازمند تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نخواهد بود؛ این امر در خصوص آن دسته از دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزشی و فرهنگستان‌هایی که دولتی هستند، مغایر اصل ۱۲۶ قانون اساسی مبنی بر مسئولیت رئیس‌جمهور در کلیه امور اداری و استخدامی کشور است.

۳. تبصره «۴» این ماده مبنیاً بر ایراد وارد بر صدر ماده، ایراد دارد.

۴. در تبصره «۶» این ماده، استعمال واژه «کنفرانس» بدون ذکر معادل فارسی آن (فراهمایی)، مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است.

همچنین هرچند این تبصره در لایحه دولت نبوده است، از آنجاکه حکم مقرر در آن، تکلیف کلی دولت است و مشابه حکم آن در بند «ل» ماده (۱۸)^۱ «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» نیز آمده است، با اصل ۷۵ قانون اساسی مغایرتی ندارد.

۵. مشابه حکم این ماده (به جز تبصره‌های «۲» و «۳») در بند «ب» ماده (۲۰)^۲ «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» آمده است.

بند الحاقی: نکته و ابهام

بند الحاقی این ماده در واقع همان ماده الحاقی (۳۲) مصوبه پیشین می‌باشد که به ذیل این ماده منتقل شده است.

۱. ماده ۱۸- دولت به منظور گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری اقدامات زیر را انجام دهد:

...

ل- ایجاد سازوکار لازم برای مشارکت انجمن‌های علمی، نخبگان و دانشمندان کشور در همایش‌ها، کنفرانس‌ها و مجامع علمی و پژوهشی بین‌المللی و برتر جهان و بهره‌گیری از توانمندی‌های دانشمندان و نخبگان ایرانی در جهان و فراهم کردن فرصت‌های مطالعاتی مناسب در داخل و خارج کشور.

۲. ماده ۲۰- ...

ب- دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌هایی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به‌ویژه قانون محاسبات عمومی، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آن‌ها و فقط در چهارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی و اداری-استخدامی-تشکیلاتی مصوب هیئت‌امنا که حسب مورد به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس‌جمهور می‌رسد، عمل می‌نمایند. اعضای هیئت‌علمی ستادی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز مشمول حکم این بند هستند. حکم این بند شامل مصوبات، تصمیمات و آیین‌نامه‌های قبلی نیز می‌گردد و مصوبات یادشده مادام که اصلاح نگردیده به قوت خود باقی هستند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۱/۵/۱۷)- صندوق‌های رفاه دانشجویان مشمول مفاد این بند می‌گردند.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۱/۵/۱۷)- هرگونه اصلاح ساختار و مقررات مالی-اداری، معاملاتی، استخدامی و تشکیلاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی فقط مشمول مفاد این بند است.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۱/۵/۱۷)- اعتبارات اختصاص‌یافته از منابع عمومی دولت به این مراکز و مؤسسات کمک تلقی شده و بعد از پرداخت به این مراکز به هزینه قطعی منظور و براساس بودجه تفصیلی مصوب هیئت‌امنا و با مسئولیت ایشان قابل هزینه است.

۱. مفاد برخی از اجزاء این بند در قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران قابل مشاهده هستند. به عنوان نمونه تبصره «۴» ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه^۱ متناظر با جزء «۱» این بند است. بند «ز» ماده (۲۰) قانون برنامه پنجم توسعه^۲ نیز متناظر جزء «۲» این بند می‌باشد. همچنین جزء «۳» این بند در راستای اجرایی نمودن بند «۷۸» سیاست‌های کلی برنامه ششم^۳ و متناظر با بند «الف» ماده (۱۵) قانون برنامه پنجم توسعه^۴ است.

۲. حکم جزء «۵» این بند مبنی بر تشکیل «شورای عالی مهارت» به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور، از آن جهت که ترکیب این شورا مشخص نشده و با توجه به صلاحیتی که برای این شورا در نظر گرفته شده است، ابهام دارد.

ماده (۳) - نکته و مغایرت با اصول ۸۵، ۱۳۸ و ۷۵

۱. بندهای «ت»، «ث»، «ج» این ماده، همان بندهای الحاقی «ت»، «ث» و «ح» (جزء «۷» آن) ماده الحاقی (۵) هستند که به ذیل این ماده منتقل گردیده‌اند.

۲. مشابه حکم بند «الف» و «پ» این ماده در بند «ی» و تبصره‌های «۱»، «۴» و «۵» ماده (۲۰) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۵ آمده است.

۱. ماده ۱۷ - ...

تبصره ۴- اعضاء هیأت علمی می‌توانند با موافقت هیأت امانه همان دانشگاه نسبت به تشکیل مؤسسات و شرکتهای صددرصد (۱۰۰٪) خصوصی دانش‌بنیان اقدام و یا در این مؤسسات و شرکتهای مشارکت نمایند. این مؤسسات و شرکتهای برای انعقاد قرارداد پژوهشی مستقیم و یا غیرمستقیم با دستگاههای اجرائی، مشمول قانون منع مداخله کارکنان در معاملات دولتی و تغییرات بعدی آن نیستند.

۲. ماده ۲۰ - ...

ز - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور حمایت از دانشجویان دانشگاههای دولتی، آزاد اسلامی، علمی - کاربردی و پیام نور و آموزشکدههای فنی و حرفه‌ای وابسته به وزارت آموزش و پرورش، مؤسسات آموزش عالی غیردولتی که دارای مجوز از یکی از وزارتخانههای علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند تسهیلات اعتباری به صورت وام بلندمدت قرض‌الحسنه در اختیار صندوق رفاه دانشجویان و یا سایر نهادهای ذی‌ربط قرار دهد.

۳. بند ۷۸- تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.

۴. ماده ۱۵ - ...

الف - بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی دانشگاهی مبتنی بر آموزه‌ها و ارزش‌های دینی و هویت اسلامی - ایرانی و انقلابی و تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی با بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای دانش بشری، با اولویت نیاز بازار کار.

۵. ماده ۲۰ - ...

ی - دانشگاههای کشور، حسب مورد به تشخیص وزارتخانههای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با تصویب شورای گسترش وزارتخانه‌های مربوط، می‌توانند نسبت به تأسیس شعب در شهر محل استقرار خود یا دیگر شهرها و مناطق آزاد داخل کشور و نیز در خارج کشور به صورت خودگردان و با دریافت شهریه از داوطلبان اقدام کنند.

...

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۸۹/۱۰/۲۵) - پذیرش دانشجو در شعب دانشگاههای مذکور در داخل کشور خارج از آزمون سراسری انجام خواهد شد. ضوابط پذیرش دانشجو برای دوره کارشناسی توسط کارگروه موضوع ماده (۴) قانون پذیرش دانشجو در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور (مصوب ۱۳۸۶/۸/۹) و برای دوره‌های تحصیلات تکمیلی با پیشنهاد دانشگاهها و حسب مورد با تأیید یکی از وزارتخانههای علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌شود.

...

تبصره ۴- دانشجویان ایرانی این شعب دانشگاهی، همانند سایر دانشجویان از معافیت تحصیلی برخوردار خواهند بود.

تبصره ۵ (اصلاحی ۱۳۸۹/۱۰/۲۵) - نحوه پذیرش دانشجو موضوع بندهای (ح) و (ی) این ماده در مقاطع مختلف به پیشنهاد هیأت‌امانای دانشگاهها و مؤسسات یادشده و حسب مورد با تأیید وزارتخانههای ذی‌ربط و با رعایت قانون پذیرش دانشجو در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور (مصوب ۱۳۸۶/۸/۹) خواهد بود. در مقاطع کارشناسی‌ارشد و بالاتر با استفاده از ظرفیت‌های جدید از طریق امتحانات ورودی مؤسسات یادشده با در نظر گرفتن توان علمی داوطلبان با رعایت ضوابط سازمان سنجش آموزش کشور خواهد بود.

۳. مطابق بند «پ» این ماده، ضوابط پذیرش دانشجو برای دوره کارشناسی را «شورای سنجش و پذیرش دانشجو» و برای دوره‌های تحصیلات تکمیلی با پیشنهاد دانشگاه و تأیید یکی از وزرای مذکور در این بند تعیین می‌شود؛ در حالی که ضوابط مذکور در «قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» مصوب ۱۳۹۲/۶/۱۰ با اصلاحات بعدی، از جمله ماده (۵) آن^۱ و «قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» که اخیراً در تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ تصویب شده است، از جمله در مواد (۴) و (۵) آن^۲ آمده است و لذا ضوابط موضوع این بند نمی‌تواند در تعارض با ضوابطی باشد که توسط قانون‌گذار تعیین شده است، در غیر این صورت نوعی تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

علاوه بر این با توجه به ترکیب «شورای سنجش و پذیرش دانشجو» مذکور در ماده (۲) «قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور»^۳ که متشکل از اعضای غیروزیر است، تصویب ضوابط مزبور توسط این شورا مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

۱. ماده ۵- پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها به روش ظرفیت رشته-محل و تقاضای داوطلبان براساس «سابقه تحصیلی» یا «سابقه تحصیلی و آزمون (عمومی یا عمومی-اختصاصی)» صورت می‌گیرد.

۲. ماده ۴- سنجش در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته براساس آزمون متمرکز از دروس تخصصی مقطع کارشناسی و تأثیر معدل داوطلب (در رشته‌های مرتبط) توسط وزارتین انجام می‌شود.

ماده ۵- سنجش و پذیرش دانشجو در مقطع دکتری ناپیوسته برحسب هریک از شیوه‌های «آموزشی-پژوهشی» و «پژوهش محور» به شرح زیر انجام می‌شود:

الف- دکتری آموزشی-پژوهشی: سنجش و پذیرش برای ورود به دوره دکتری ناپیوسته آموزشی-پژوهشی براساس معیارهای زیر صورت می‌گیرد:

۱- آزمون‌های متمرکز (۵۰درصد)

۲- سوابق آموزشی، پژوهشی و فناوری (۲۰درصد)

۳- مصاحبه علمی و سنجش عملی (۳۰درصد)

ب- دکتری پژوهش محور: سنجش و پذیرش برای ورود به دوره دکتری ناپیوسته پژوهش محور براساس معیارهای زیر صورت می‌گیرد:

۱- آزمون‌های متمرکز (۳۰درصد)

۲- سوابق آموزشی، پژوهشی و فناوری (۲۰درصد)

۳- مصاحبه علمی و بخش عملی (۳۰درصد)

۴- تهیه طرح‌واره (۲۰درصد)

۳. ماده ۲- ...

الف- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری (رئیس شورا)

ب- وزیر آموزش و پرورش

پ- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

ت- معاون آموزشی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

ث- معاون آموزشی وزیر آموزش و پرورش

ج- معاون آموزشی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

چ- رئیس سازمان سنجش آموزش کشور (دبیر شورا)

ح- یک نفر از نمایندگان عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی به‌عنوان ناظر

خ- رئیس دانشگاه آزاد اسلامی و رؤسای دو دانشگاه دولتی از دانشگاه‌های زیرمجموعه وزارتخانه‌های «علوم، تحقیقات و فناوری» و «بهداشت، درمان و آموزش

پزشکی» به انتخاب وزرای مذکور بدون حق رأی

د- رؤسای مرکز سنجش آموزش و پرورش و مرکز آزمون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بدون حق رأی

تبصره- عضویت اعضا در «شورا» قابل تفویض به غیر نمی‌باشد و «شورا» با حضور حداقل پنج نفر از اعضای غیرناظر رسمیت می‌یابد.

۴. نکته: بند «ب» این ماده تقریباً همان ماده (۷۰) «قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران»^۱ مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام با اصلاحات بعدی است که برای چهار سال به صورت آزمایشی تصویب شده است و حال این بند، با تغییراتی جزئی، در صدد دائمی کردن ماده مذکور است.

۵. در بند «ت» این ماده، با اصلاح ماده (۶۶) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران^۲، بنیاد شهید و امور ایثارگران موظف خواهد شد تا صددرصد (۱۰۰٪) هزینه شهریه کلیه دانشجویان جانبازان (با هر درصد جانبازی) را که در مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی غیردولتی، پیام نور، شبانه دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی و هر مؤسسه و دانشگاه آموزش عالی شهریه‌بگیر مشغول تحصیل می‌باشند، پرداخت نماید. این در حالی است که در حال حاضر این تکلیف تنها برای جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر وجود دارد. لذا، توسعه مشمولان حکم ماده مورد اشاره، با توجه به اینکه افراد زیادی را مشمول امتیازات این ماده می‌نماید با توجه به اینکه به موجب اصلاحات نمایندگان به لایحه دولت اضافه شده است، بدون تأمین بار مالی آن مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

۶. بند «ث» این ماده نیز مشابه بند قبلی به دنبال توسعه مشمولان تبصره «ا» ماده (۶۷) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران^۳ می‌باشد که با توجه به اینکه چنین توسعه‌ای واجد بار مالی تأمین نشده برای دولت خواهد بود، این بند نیز مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

۷. حکم مقرر در بند «ح» این ماده مشابه بند «ز» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۴ است. البته در مصوبه پیش‌روی به جای قید «مدرک دکترای تخصصی» بر «مدرک علمی مورد تأیید» اکتفا شده و قید بدون الزام به «رعایت شرط سنی و آزمون» به بدون الزام به «رعایت شرط سنی و آزمون و مصاحبه» گسترش یافته است.

۱. ماده ۷۰ (اصلاحی ۱۳۹۳/۱۲/۴) - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کلیه دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲) این قانون موظف‌اند در اعطای سهمیه‌های ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، بورس‌های تحصیلی داخل و خارج از کشور، فرصت‌های مطالعاتی و دوره‌های دکترای تخصصی بیست و پنج درصد (۲۵٪) از سهمیه را به همسر و فرزندان شاهد، جانبازان، آزادگان و همسر و فرزندان آزادگان و همسر و فرزندان جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪) اختصاص دهند.

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۳/۱۲/۴) - حد نصاب آخرین فرد پذیرفته شده برای وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری، هفتاد درصد (۷۰٪) حد نصاب شرایط علمی و امتیاز پذیرفته‌شدگان برای رشته‌ها و مقاطع تحصیلی می‌باشد.

۲. ماده ۶۶ - بنیاد موظف است نسبت به تأمین و پرداخت صد درصد (۱۰۰٪) هزینه شهریه کلیه دانشجویان شاهد (همسر و فرزندان شهدا)، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و همسر و فرزندان آنها و آزادگان و همسر و فرزندان آنان را که در مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی غیردولتی، پیام نور، شبانه دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی و هر مؤسسه و دانشگاه آموزش عالی شهریه‌بگیر مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مشغول تحصیل می‌باشند، اقدام نماید.

۳. ماده ۶۷ - بنیاد موظف است نسبت به تأمین و پرداخت هزینه‌های خدمات آموزشی طرح شاهد در برنامه‌های آموزش عمومی و سایر برنامه‌های آموزش عالی از محل اعتباراتی که به همین منظور در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود اقدام نماید.

تبصره ۱ - بنیاد موظف است نسبت به پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانش‌آموزان و دانشجویان شامل همسر و فرزندان شاهد، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزادگان و خانواده‌های آنان اقدام نماید.

۴. ماده ۴۴ - ...

ز - دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مکلفند حداقل ده درصد (۱۰٪) اعضای هیأت علمی مورد نیاز خود را از بین جامعه ایثارگران شامل رزمندگان با بیش از شش ماه حضور داوطلبانه در جبهه، جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪)، آزادگان بالای سه سال اسارت، همسران و فرزندان جانبازان بالای پنجاه درصد (۵۰٪)، همسران و فرزندان شهداء و فرزندان آزادگان با بیش از سه سال اسارت که **داری مدرک دکترای تخصصی** مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند، حسب مورد از طریق استخدام و یا موافقت با انتقال کارکنان دیگر دستگاه‌ها یا تبدیل وضعیت کارکنان غیر هیأت علمی تأمین و از ابتداء آنان را به صورت عضو هیأت علمی رسمی قطعی با احتساب سوابق آموزشی، پژوهشی و اجرایی مرتبط و تأثیر آن در پایه و مرتبه علمی **بدون الزام به رعایت شرط سنی و آزمون** استخدام نمایند. مسؤولیت اجرای این حکم به طور مستقیم بر عهده

ماده (۴) - مغایرت با اصول ۸۵ و ۷۵ و ابهام

۱. در صدر این ماده، اطلاق و اگذاری ایجاد صندوق‌های بازنشستگی غیردولتی براساس آیین‌نامه مصوب هیئت‌وزیران، به دلیل ماهیت تقنینی آن و تعیین حقوق مردم، تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۲. در ذیل این ماده، ایجاد «سازمان تنظیم مقررات بیمه‌های بازنشستگی کشور» به دلیل اینکه در لایحه دولت نبوده و به موجب اصلاحات نمایندگان اضافه شده است، از آنجاکه به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد و طریق تأمین هزینه جدید نیز به نحو صحیحی معلوم نشده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است و درج عبارت «بدون افزایش پست‌های سازمانی» نیز نمی‌تواند تأمین‌کننده بار مالی و رافع ایراد مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی باشد. همچنین ایجاد یک سازمان صرفاً مستلزم پیش‌بینی پست سازمانی نبوده و نیازمند منابع و لوازم دیگری نیز است و لذا صرف پیش‌بینی پست سازمانی تکافوی بار مالی ایجاد سازمان جدید را نمی‌نماید.

۳. در ذیل این ماده، نحوه مشارکت نمایندگان «بخش خصوصی (بیمه‌گذاران ذی‌نفع)» در ترکیب «سازمان تنظیم مقررات بیمه‌های بازنشستگی کشور»، با توجه به دولتی بودن این سازمان ابهام دارد و از جهت دولتی بودن این سازمان و دخالت اشخاصی خارج از قوه مجریه در اعمال قوه مجریه، شبهه مغایرت با اصل ۶۰ قانون اساسی را دارد.

۴. مشابه حکم صدر این ماده در بند «الف» ماده (۲۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۵)

مشابه حکم این ماده در بند «د» ماده (۲۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

ماده (۶)

مشابه حکم این ماده در بند «ه» ماده (۲۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

ماده (۷) - نکته و مغایرت با اصل ۷۵

۱. نکته: اگرچه بند «ب» این ماده در لایحه دولت نبوده است و از جهت محدود کردن اختیار دولت در تهیه لایحه بودجه، شبهه مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی دارد، لکن با توجه به اینکه مفاد این بند، تکرار مفاد تبصره «۲» ماده (۲۸) «قانون تأمین اجتماعی»^۴ مصوب ۱۳۵۳/۴/۳ است، فاقد ایراد به نظر می‌رسد.

وزراء و رؤسای دستگاه‌های مذکور است. مقامات یادشده در این خصوص، خود مجاز به اتخاذ تصمیم می‌باشند. احکام و امتیارات این بند شامل اعضاء هیأت علمی فعلی دارای شرایط فوق نیز می‌شود.

۱. ماده ۲۸ - ...

الف- به منظور فراهم نمودن شرایط رقابتی و افزایش کارآمدی بیمه‌های اجتماعی و جلوگیری از ایجاد هرگونه انحصار یا امتیاز ویژه برای صندوق‌های بازنشستگی اعم از خصوصی، عمومی، تعاونی و یا دولتی اجازه داده می‌شود صندوق‌های بازنشستگی خصوصی با رعایت تضمین حقوق بیمه‌شدگان و بازنشستگان صندوق مربوطه حداقل به مدت ده سال براساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد ایجاد گردد.

۲. ماده ۲۸ - ...

د- کلیه اتباع خارجی مقیم کشور، موظف به دارا بودن بیمه‌نامه برای پوشش حوادث و بیماری‌های احتمالی در مدت اقامت در ایران می‌باشند. تعیین میزان تعرفه مطابق مقررات برعهده بیمه مرکزی ایران است که به تأیید معاونت می‌رسد.

۳. ماده ۲۸ - ...

ه- به منظور برقراری بیمه تکمیلی بازنشستگی، صندوق‌های بیمه اجتماعی مجازند نسبت به افتتاح حساب‌های انفرادی خصوصی جهت بیمه‌شدگان با مشارکت فرد بیمه‌شده اقدام نمایند.

۴. ماده (۲۸) «قانون تأمین اجتماعی»: ...

تبصره ۲- دولت مکلف است حق بیمه سهم خود را به‌طور یکجا در بودجه سالانه کل کشور منظور و به سازمان پرداخت کند.

۲. بند «ت» به دلیل اینکه به موجب اصلاحات نمایندگان نسبت به لایحه دولت اضافه شده است و از سوی دیگر منبع تأمین آن مشخص نشده، واجد بار مالی است. البته ذکر این نکته لازم است که نظیر چنین حکمی در ماده (۴۵)^۱ «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» ذکر شده است.

۳. مشابه حکم بندهای «الف» و «پ» این ماده در بندهای «ب» و «و» ماده (۲۸)^۲ «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» آمده است.

ماده (۸) - مغایرت با اصل ۸۵ و ابهام

۱. مشابه حکم صدر و ذیل و نیز جزء «۵» ماده، به ترتیب در بندهای «الف» و «ج» ماده (۳۲) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

۲. حکم ذیل این ماده مبنی بر تعیین «ترکیب اعضای شورای عالی سلامت و امنیت غذایی» به موجب مصوبه هیئت وزیران، به دلیل اینکه چنین امری ماهیت تقنینی دارد، تفویض قانون گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. همچنین با توجه به معلوم نبودن ترکیب اعضای این شورا، نحوه اعمال وظایف در نظر گرفته شده برای آن واجد ابهام است و حسب عضویت اعضای غیر وزیر و یا خارج از قوه مجریه در آن، شبهه مغایرت با اصول ۶۰ و ۱۳۸ قانون اساسی را دارد. ذکر این نکته لازم است که شورای نگهبان در جزء «۱۶» بند «ب» نظر شماره ۸۳/۳۰/۷۴۶۶ مورخ ۱۳۸۳/۳/۳ خود در خصوص «لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران»، تعیین «ترکیب اعضای شورای عالی سلامت و امنیت غذایی» را در آیین نامه، «از این جهت که امور مذکور از شئون و وظایف قانون گذار (مجلس شورای اسلامی) است و نمی توان این امور را به نهاد دیگری واگذار کرد»، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی دانسته بود.

۱. ماده ۴۵- ایثارگران و فرزندان شهدا برای یکبار از پرداخت مابه التفاوت برای پانزده سال سنوات بیمه ای ناشی از انتقال سوابق بیمه ای از یک صندوق بیمه و بازنشستگی به صندوق دیگر بیمه و بازنشستگی که ناشی از تغییر دستگاه استخدامی است، معافاند. این مبلغ به عنوان مطالبه صندوق منتقل الیه از دولت منظور و توسط دولت پرداخت و تسویه می شود.

۲. ماده ۲۸- ...

ب- کلیه بیمه شدگان به استثنای کادر نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات می توانند با رعایت اصول و الزامات محاسبات بیمه ای نسبت به تغییر صندوق بیمه ای خود به سایر صندوق ها از جمله صندوق های موضوع بند «الف» این ماده اقدام نمایند. ضوابط تغییر صندوق و نقل و انتقال حق بیمه و سوابق بیمه ای بین صندوق های موضوع این بند در آیین نامه مربوطه تعیین می گردد.

...

و- در صورتی که دریافتی ایثارگران مشمول صندوق تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی دیگری گردد، بازنشستگی در هر صندوق به طور مستقل انجام می گردد و با تحقق شرایط بازنشستگی ایثارگر در هر صندوق، از مستمری بازنشستگی آن صندوق بهره مند می شود.

۳. ماده ۳۲- ...

الف- فعالیت شورای عالی سلامت و امنیت غذایی که برابر بند «الف» ماده (۸۴) قانون برنامه چهارم توسعه با ادغام شورای غذا و تغذیه و شورای عالی سلامت تشکیل شده است در مدت اجرای برنامه پنجم ادامه می یابد. تشکیلات و شرح وظایف شورای عالی سلامت و امنیت غذایی توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه می شود و پس از تأیید معاونت به تصویب هیئت وزیران می رسد.

...

ج- سامانه «خدمات جامع و همگانی سلامت» مبتنی بر مراقبت های اولیه سلامت، محوریت پزشک خانواده در نظام ارجاع، سطح بندی خدمات، خرید راهبردی خدمات، واگذاری امور تصدی گری با رعایت ماده (۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و با تأکید بر پرداخت مبتنی بر عملکرد، توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال اول برنامه و حین اجرا بازطراحی می شود و برنامه اجرایی آن با هماهنگی معاونت در شورای عالی سلامت و امنیت غذایی با اولویت بهره مندی مناطق کمتر توسعه یافته به ویژه روستاها، حاشیه شهرها و مناطق عشایری به تصویب می رسد. سامانه مصوب باید از سال دوم اجرای برنامه عملیاتی گردد.

بندهای الحاقی -

بندهای الحاقی این ماده، به ترتیب همان مواد الحاقی (۲۰)، (۲۳)، (۴۷)، (۷۰) و (۷۲) می باشد که به ذیل این ماده الحاق گردیده اند.

بند الحاقی «۱» - نکته، ابهام و مغایرت با اصل ۱۵

۱. در خصوص «سامانه رهگیری و کنترل اصالت» لازم به ذکر است که این سامانه در حال حاضر ایجاد شده و اقدام به ارائه خدمات می نماید؛ لذا شناسایی ضمنی آن واجد بار مالی تأمین نشده نیست.

۲. اگرچه مطابق این بند عدم ثبت محصول در سامانه رهگیری و کنترل اصالت جرم انگاری شده است اما اینکه مجرم به صورت کلی مطابق با قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مجازات شود، به دلیل اینکه مشخص نیست مجرم مشمول کدام یک از مجازات های مقرر در قانون مورد اشاره خواهد شد واجد ابهام است.

لازم به ذکر است که در قانون مذکور جرائم و مجازات های متعددی ذکر شده است ولیکن در خصوص عدم ثبت کالاها و ... در سامانه نظیر موضوع این ماده مجازاتی تعیین نشده است.

بند الحاقی «۲» - نکته

بند «و» ماده (۳۴) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ مشابه چنین حکمی را بیان داشته است.

بند الحاقی «۳» - ابهام و مغایرت با اصول ۳۶ و ۸۵

۱. فعالیت افراد حقوقی غیردولتی در زمینه ارائه خدمات اجراء و ممیزی غیررسمی، از آن جهت که مشخص نیست این افراد بر چه اساسی مجوز مربوطه را اخذ می نمایند و بر اساس چه ضوابطی اقدام به ارائه خدمات اجرا و ممیزی می کنند واجد ابهام است.

۲. حکم ذیل بند مبنی بر تفویض تعیین «تعرفه، نحوه برخورد با متخلفان و معرفی به دادگاه» به آئین نامه مصوب هیأت وزیران از آن جهت که مشخص نیست تخلفات مورد نظر چه نوعی تخلفاتی هست و به نوعی تعیین جرم و مجازات و نحوه برخورد هر دو به آئین نامه مصوب هیأت وزیران محول شده است، مغایر اصل ۳۶ قانون اساسی و به تبع اصل ۸۵ قانون اساسی به نظر می رسد.

بند الحاقی «۴» - مغایرت با بند «۸» اصل ۱۱۰ و تذکر

۱. با توجه به اینکه صلاحیت های سازمان تعزیرات حکومتی، در اجرای بند «۸» اصل ۱۱۰ قانون اساسی (حل معضل)، به موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین شده است، این ماده که «رسیدگی به تخلف از حکم این ماده» را برعهده این سازمان قرار داده است، اصلاح مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام محسوب شده و لذا مغایر بند «۸» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است.

۲. تذکر: در این ماده، عبارت «سازمان استاندارد ایران» باید به عبارت «سازمان ملی استاندارد ایران» اصلاح شود.

۱. ماده ۳۴ - ...

و- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است با همکاری وزارت جهاد کشاورزی مقدار مصرف مجاز سموم و کودهای شیمیایی برای تولید محصولات باغی و کشاورزی را مشخص نماید و عرضه محصولاتی که به صورت غیرمجاز از سموم و کودهای شیمیایی استفاده کرده اند را ممنوع نماید. وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن اطلاع رسانی و فرهنگ سازی در زمینه کاهش استفاده از سموم و کودهای شیمیایی امکان دسترسی مردم را به محصولاتی که از سلامت لازم برخوردارند فراهم آورد.

بند الحاقی «۵» - نکته

مفاد و عبارات این ماده با تغییرات کمی، تکرار مفاد و عبارات ماده (۴۷) همین مصوبه و تبصره «۱» آن است و صرفاً عبارت «و ضوابط فنی و ایمنی این کالاها از طریق سازمان ملی استاندارد ایران و ضوابط بهداشتی قرنطینه‌ای از طریق وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت جهاد کشاورزی حسب مورد تأیید می‌شود» که در ذیل ماده حاضر ذکر شده، جدید است.

ماده (۹)

مشابه حکم این ماده (به جز تبصره‌ها) در تبصره «۵» ماده (۳۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۱۰) - نکته

۱. بند «ب» این ماده در لایحه دولت نبوده است ولی به دلیل اینکه منابع مورد نظر برای چنین احکامی دقیقاً منطبق بر موارد خاص نیست و به صورت کلی منابعی برای این موضوعات در نظر گرفته می‌شود فاقد مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی به نظر می‌رسد.

۲. مشابه حکم بند «الف» این ماده در بند «ه» ماده (۳۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

ماده (۱۱) - مغایرت با اصل ۱۳۸

۱. در بند «ب» این ماده، باتوجه به ترکیب شورای عالی آمار، مذکور در ماده (۱۰) «قانون مرکز آمار ایران»^۳ مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۱۰ که متشکل از افراد غیر وزیر است، تصویب «برنامه ملی آماری کشور» در این شورا، مغایر اصل ۱۳۸ قانون

۱. ماده ۳۸ - ...

تبصره ۵- عقد قرارداد و هرگونه پرداخت مزاد بر تعرفه تعیین شده برای آن دسته از خدمات تشخیصی، بهداشتی و درمانی که در بسته بیمه پایه سلامت اعلام خواهد شد توسط شرکت بیمه‌های تجاری و سازمان بیمه سلامت ایران با اشخاص حقیقی و حقوقی تحت هر عنوان ممنوع است. پرداخت حق سرانه بیمه تکمیلی برعهده افراد بیمه شده است. منظور از بیمه تکمیلی فهرست خدماتی است که در تعهد بیمه پایه سلامت نیست.

۲. ماده ۳۸ - ...

ه- شورای عالی بیمه سلامت مکلف است هر ساله قبل از شروع سال جدید نسبت به بازنگری ارزش نسبی و تعیین تعرفه خدمات سلامت برای کلیه ارائه‌دهندگان خدمات بهداشت، درمان و تشخیص در کشور اعم از دولتی و غیردولتی و خصوصی با رعایت اصل تعادل منابع و مصارف و قیمت واقعی در جهت تقویت رفتارهای مناسب بهداشتی، درمانی و مبانی محاسباتی واحد و یکسان در شرایط رقابتی و براساس بند «۸» ماده (۱) و مواد (۸) و (۹) قانون بیمه همگانی خدمات درمانی اقدام و مراتب را پس از تأیید معاونت جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

۳. ماده ۱۰ - شورای عالی آمار به ریاست وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه مرکب از مقامات زیر تشکیل می‌شود:

معاون وزارت امور اقتصادی و دارایی با معرفی وزیر امور اقتصادی و دارایی.

معاون وزارت کشور با معرفی وزیر کشور.

معاون وزارت صنایع و معادن با معرفی وزیر صنایع و معادن.

معاون وزارت کشاورزی و منابع طبیعی با معرفی وزیر کشاورزی و منابع طبیعی.

معاون وزارت تعاون و امور روستاها با معرفی وزیر تعاون و امور روستاها.

معاون وزارت کار و امور اجتماعی با معرفی وزیر کار و امور اجتماعی.

معاون وزارت بازرگانی با معرفی وزیر بازرگانی.

معاون وزارت رفاه اجتماعی با معرفی وزیر رفاه اجتماعی.

قائم‌مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران.

معاون سازمان امور اداری و استخدامی کشور با معرفی دبیرکل سازمان امور اداری استخدامی کشور.

اساسی است. این ایراد در خصوص بند «پ» این ماده نیز که به لزوم رعایت «ضوابط و استانداردهای [مصوب] شورای عالی آمار» تصریح کرده است نیز وجود دارد.

۲. مشابه حکم این ماده، در ماده (۵۴) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۱۲) - مغایرت با بند «۴» اصل ۱۱۰

۱. مشابه حکم صدر این ماده در ماده (۵۵) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.
۲. در این ماده تهیه نقشه های پوششی در مقیاس های مختلف در بخش غیرنظامی به عهده سازمان نقشه برداری محول شده است. این درحالی است که مطابق نامه وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تهیه نقشه های پوششی در مقیاس خاصی توسط سازمان جغرافیایی نیروی های مسلح، از سوی رهبری مورد تأیید قرار گرفته است. لذا اطلاق این ماده می تواند از جهت مغایرت با فرامین فرماندهی کل قوا مغایر بند «۴» اصل ۱۱۰ قانون اساسی باشد.

ماده (۱۳)

مشابه حکم این ماده (به جز تبصره های «۳» و «۴») در ماده (۷۵) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

رئیس مرکز آمار ایران:

۱. ماده ۵۴- به منظور یکپارچه سازی، ساماندهی و رفع موازی کاری در نظام آماری کشور:

الف- مرکز آمار ایران مرجع رسمی تهیه، اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور است.

ب- مرکز آمار ایران حداکثر ظرف سال اول برنامه با همکاری دستگاه های اجرایی نسبت به تهیه برنامه ملی آماری کشور مبتنی بر فناوری های نوین با رعایت استانداردها و ضوابط تولید و انتشار آمارهای رسمی، استقرار نظام آمارهای ثبتی و استقرار و تغذیه مستمر پایگاه اطلاعات آماری کشور اقدام نماید. این برنامه با پیشنهاد مرکز آمار ایران و تصویب شورای عالی آمار برای دستگاه های اجرایی لازم الاجرا است.

ج- به دستگاه های اجرایی اجازه داده می شود در حدود وظایف قانونی خود و در چهارچوب ضوابط و استانداردهای مورد تأیید شورای عالی آمار نسبت به تولید آمار تخصصی حوزه مربوطه خود اقدام نمایند.

نظارت بر حسن اجرای این ماده برعهده معاونت و در صورت تفویض با معاون ذی ربط آن (رئیس مرکز آمار ایران) است.

۲. ماده ۵۵- به منظور ایجاد یکنواختی در امر تولید نقشه و اطلاعات مکانی در کشور، راهبری، هماهنگی و اقدامات مورد نیاز در زمینه کلیه فعالیت های مرتبط با نقشه برداری و اطلاعات مکانی، عکس برداری هوایی، تهیه و تولید نقشه های پوششی و شهری در مقیاس های مختلف و نظارت بر آن در بخش غیرنظامی، برعهده سازمان نقشه برداری کشور است. دستورالعمل ها و استانداردهای مربوطه توسعه معاونت تهیه و ابلاغ می گردد.

۳. ماده ۷۵- به منظور تبادل نظر دولت و بخش های خصوصی و تعاونی و تسهیل فعالیت های اقتصادی این بخش ها، بررسی و رفع موانع کسب و کار و اتخاذ تصمیم مؤثر برای اقدامات لازم در چهارچوب قوانین و مقررات موجود و ارائه پیشنهادهای و راهکارهای اجرایی مناسب به مراجع ذی ربط، شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی با ترکیب اعضای زیر تشکیل می شود:

۱- وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس شورا)

۲- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۳- معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

۴- وزیر صنعت، معدن و تجارت

۵- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۶- وزیر صنعت، معدن و تجارت

۷- وزیر جهاد کشاورزی

۸- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۹- وزیر نفت

۱۰- وزیر نیرو

۱۱- دو نفر از معاونان قوه قضائیه به انتخاب رئیس قوه

۱۲- رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی

۱۳- رئیس کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی

بند الحاقی - نکته و تذکر

بند الحاقی این ماده و تبصره‌های این بند، همان ماده (۲۲) الحاقی و تبصره‌های آن هستند که به ذیل این ماده منتقل گردیده‌اند.

۱. ماده (۷۶) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۱ نظیر حکم این بند را بیان داشته است.

۲. تذکر: عنوان کامل «اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران»، «اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران» است.

ماده (۱۴)

مشابه حکم این ماده در ماده (۷۷) «قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است. با این تفاوت که در قانون برنامه پنجم میزان مبلغی که اعضای اتاق‌ها می‌بایست به حساب اتاق‌های مزبور واریز نمایند مشخص شده بود.

ماده (۱۵)

مشابه حکم این ماده در ماده (۸۱) «قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

ماده (۱۶)

مشابه حکم این ماده در بند «ب» ماده (۸۳) «قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۴ آمده است.

ماده (۱۷) - مغایرت با بند «ا» اصل ۱۱۰

نکته‌ای که درخصوص این ماده وجود دارد این است که با توجه به ماده (۷۴) الحاقی) این مصوبه که مقرر داشته «این قانون پس از انقضای قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران لازم‌الاجرا است»، در نتیجه سیاست‌های کلی

۱۴- رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی

۱۵- رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی

۱۶- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران)

۱۷- دبیرکل اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران

۱۸- شهردار تهران

۱۹- هشت نفر از مدیران عامل شرکت‌های برتر خصوصی و تعاونی از بخش‌ها و رشته‌های مختلف

تبصره ۱- نحوه انتخاب اعضای ردیف (۱۹) و چگونگی تشکیل جلسات که حداقل هر پانزده روز یک بار برگزار می‌گردد و ارائه پیشنهادها و گزارش‌ها طبق دستورالعملی است که در نخستین جلسه شورا تهیه و تصویب می‌شود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)- محل دبیرخانه این شورا بدون دریافت کمک از دولت در اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران) است.

۱. ماده ۷۶- اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران) موظف است با همکاری و حضور اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های محل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران اقدام نماید و با نظرخواهی مستمر از تشکل‌های تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواسته‌های آنها بطور مستمر گزارش‌ها و پیشنهادهایی را تهیه و به کمیته‌ای متشکل از دو نفر از هر قوه به انتخاب رئیس آن قوه ارائه دهد. کمیته مذکور موظف است ضمن بررسی پیشنهادهای ارائه شده راه‌کارهای قانونی لازم را بررسی و پیگیری نماید.

۲. ماده ۷۷ (اصلاحی ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)- به منظور تقویت و ساماندهی تشکل‌های خصوصی و تعاونی و کمک به انجام وظایف قانونی از بند (د) ماده (۹۱) قانون اصلاح

موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و ارائه خدمات بازاریابی، مشاوره‌ای و کارشناسی کلیه اعضای اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران) و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف‌اند یک در هزار رقم فروش کالا و خدمات خود را حسب مورد به حساب اتاق‌های مذکور واریز نمایند و تأییدیه اتاق‌های مذکور را هنگام صدور و تمدید کارت بازرگانی تسلیم کنند.

۳. ماده ۸۱- به منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور:

الف- دستگاه‌های اجرایی ملزم به رعایت موارد زیر می‌باشند:

۱- عملیات و معاملات ارزی خود را از طریق حساب‌های ارزی بانک‌های داخل یا خارج که با تأیید بانک مرکزی افتتاح کرده یا می‌کنند، انجام دهند. بانک‌های عامل ایرانی مکلف‌اند خدمات مورد نیاز آن‌ها را در سطح استانداردهای بین‌المللی تأمین نمایند.

۲- فهرست کلیه حساب‌های ارزی خارج از کشور خود را به بانک مرکزی اعلام کنند تا پس از تأیید این بانک، ادامه فعالیت آن‌ها میسر گردد.

۴. ب- به شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها اجازه داده می‌شود در راستای تأمین منابع ارزی طرح‌های سرمایه‌گذاری خود، پس از تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی، اقدام به انتشار اوراق مشارکت و انواع صکوک اسلامی نمایند. تضمین اصل و سود این اوراق با شرکت‌ها و شهرداری‌های مذکور است.

برنامه ششم توسعه می‌بایست در این مصوبه رعایت شود. براساس بند «۱۰» این سیاست‌ها درخصوص اساسنامه صندوق توسعه ملی به «دائمی‌شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» حکم شده است. اساسنامه «موجود» صندوق توسعه ملی نیز در ماده (۸۴) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام ذکر شده است. البته پس از تصویب ماده اخیرالذکر، احکام دیگری هم درخصوص صندوق توسعه ملی در قوانین بودجه سالانه، «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ و «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ آمده است که غالباً ماهیت اساسنامه‌ای نداشته است و در این میان به‌نظر صرفاً می‌توان بند «ب» ماده (۱) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۱ و ماده (۳۶) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور»^۲، را دارای ماهیت اساسنامه‌ای دانست که حکم ماده اخیرالذکر (ماده (۳۶) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور») در تبصره «۲» بند «ح» ماده مصوبه حاضر اشاره شده است ولی به حکم بند «ب» ماده (۱) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» در این مصوبه اشاره‌ای نشده است.

ذکر این نکته هم لازم است که در بند «۱۰» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و اجزای آن، تنفیذ اساسنامه موجود صندوق توسعه ملی مقید به ملاحظاتی شده است که عبارت‌اند از:

- «واریز سالانه ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی و افزایش حداقل ۲ واحد درصد سالیانه به آن»؛
- «استقلال مدیریت حساب‌ها از بانک مرکزی»؛
- «ارائه تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی به بخش‌های غیردولتی به‌صورت ارزی»؛
- «استقلال مصارف صندوق توسعه ملی از تکالیف بودجه‌ای و قوانین عادی» و
- «سپرده‌گذاری ارزی حداکثر ۲۰ درصد از منابع ورودی صندوق، نزد بانک‌های عامل در قبال اخذ خط اعتباری ریالی از بانک‌های مذکور برای ارائه تسهیلات ریالی به بخش کشاورزی، صنایع کوچک و متوسط و تعاونی با معرفی صندوق توسعه ملی».

با عنایت به موارد مذکور در بررسی ماده حاضر، اولاً باید آن را با ماده (۸۴) مذکور تطبیق داد تا تغییرات صورت‌گرفته نسبت به ماده (۸۴) پیش‌گفته مشخص شود؛ چراکه مطابق سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه به «دائمی‌شدن اساسنامه

۱. ماده ۱ - ...

ب- وزارت نفت از طریق شرکت دولتی اصلی تابعه ذی‌ربط، مکلف است دریافتی‌های حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی اعم از صادرات هر سال و سال‌های قبل به هر صورت را پس از کسر بازپرداخت تعهدات بیع متقابل به‌عنوان علی‌الحساب پرداخت‌های موضوع این ماده بلافاصله از طریق حساب‌های مورد تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب‌های مربوط در خزانه‌داری کل کشور واریز نماید.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از وجوه حاصله همراه به‌طور متناسب، سهم وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط (با احتساب بازپرداخت های بیع متقابل)، سهم صندوق توسعه ملی و سهم درآمد عمومی دولت را که به‌موجب قانون تعیین می‌شود، پس از فروش مبالغ ارزی به نرخ‌های که ضوابط آن را شورای پول و اعتبار مشخص می‌کند به حساب مربوط نزد خزانه‌داری کل کشور و مازاد آن را به حساب ذخیره ارزی واریز نماید.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است سهم وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط را به حساب‌های آن شرکت مورد تأیید خزانه‌داری کل کشور در داخل و مورد تأیید آن بانک در خارج از کشور برای پرداخت به پیمانکاران، سازندگان و عرضه‌کنندگان مواد و تجهیزات مربوطه طرف قرارداد و هزینه‌های جاری و تعهدات ارزی شرکت واریز و برای قراردادهای تسهیلات مالی خارجی توثیق نماید.

۲. ماده ۳۶- سود و زیان ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی صندوق توسعه ملی از پرداخت مالیات معاف می‌باشد.

صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» تصریح شده است و ثانیاً لازم است نسبت تغییرات و اصلاحات صورت گرفته با ملاحظاتی که در سیاست‌های کلی برنامه ششم در خصوص صندوق توسعه ملی ذکر شده است سنجیده شود تا مشخص شود اصلاحات صورت گرفته در تطابق با سیاست‌های کلی مزبور است و یا فارغ از آن‌ها می‌باشد و در نهایت دید کدام تغییرات و اصلاحات صورت گرفته در ماده حاضر نسبت به ماده (۸۴) قانون برنامه پنجم، مغایر سیاست‌های کلی و در نتیجه بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی خواهد بود و کدام موارد مطابق آن‌هاست.

در این خصوص نکات زیر قابل توجه است:

۱. در صدر این ماده، عبارت «نفت و گاز و میعانات گازی» جایگزین عبارت «نفت و گاز و میعانات گازی و فراورده‌های نفتی» و عبارت «نفت خام و گاز طبیعی» به جای عبارت «نفت و گاز و فراورده‌های نفتی» ذکر شده است. در واقع با این تغییر «فراورده‌های نفتی» از شمول منابع صندوق خارج شده و منابع آن به طور کلی کاهش یافته است که در بند «۷» ذیل، جزئیات آن بیان می‌شود.

۲. در جزء «۲» بند «ب» و جزء «۱» بند «خ» این ماده، واژه «صادرات» افزوده شده است که به این معناست منابع صندوق، علاوه بر مصارف موجود، جهت اعطای تسهیلات به «صادرات» نیز مصرف شود.

۳. جزء «۹» بند «ب» این ماده کاملاً جدید است و به وظایف و اختیارات هیئت امنای صندوق افزوده شده است. در خصوص این بند ذکر این نکته لازم است که اگرچه «استقلال مدیریت حساب‌ها از بانک مرکزی» از ملاحظات مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه در خصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» است، اما در این بند بر رعایت «استقلال حساب‌ها از بانک مرکزی» تأکید شده است که به این معنا خواهد بود که حساب‌های صندوق از بانک مرکزی خارج شود؛ حال آنکه «استقلال مدیریت حساب‌ها از بانک مرکزی» به این معناست که حساب‌های صندوق کماکان در بانک مرکزی باقی بماند ولی «مدیریت» این حساب‌ها از دست بانک مرکزی خارج شود و در اختیار خود صندوق قرار گیرد. بنابراین این دو امر متفاوت هستند و الحاق این جزء به وظایف و اختیارات هیئت امنای صندوق، نمی‌تواند در راستای اجرایی کردن سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه تلقی شود.

۴. در جزء «۱۱» بند «ت» این ماده، در خصوص وظایف و اختیارات هیئت عامل صندوق، عبارت «افتتاح یا بستن حساب‌های ارزی و ریالی در داخل و خارج کشور» جایگزین عبارت «افتتاح یا بستن حساب‌های ارزی در حساب‌های مورد نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و حساب‌های ریالی نزد بانک مرکزی» شده است.

۵. جزء «۱۲» بند «ت» این ماده کاملاً جدید است و به وظایف و اختیارات هیئت عامل صندوق افزوده شده است. البته این تغییر ظاهراً در راستای اجرایی کردن ملاحظات مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه در خصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» مبنی بر «استقلال مدیریت حساب‌ها از بانک مرکزی» بوده است.

۶. تبصره «۳» بند «ج» این ماده کاملاً جدید است و به احکام هیئت نظارت صندوق افزوده شده است.

۷. در جزء «۱» بند «ح» این ماده، چند تغییر صورت گرفته است؛

اولاً، در صدر این بند، عبارت «حداقل معادل بیست درصد (۲۰٪)» به عبارت «سی درصد (۳۰٪)» تغییر یافته و در ذیل این بند نیز عبارت «افزایش دو واحد درصد سالانه به آن» افزوده شده است که این تغییرات ظاهراً در راستای اجرایی کردن ملاحظات مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه در خصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ

اساسنامه موجود» مبنی بر «واریز سالانه ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی و افزایش حداقل ۲ واحد درصد سالیانه به آن» بوده است.

ثانیاً، عبارت «نفت (نفت خام و میعانات گازی، گاز و فراورده‌های نفتی)» در اساسنامه موجود به عبارت «نفت خام و میعانات گازی و خالص صادرات گاز» در مصوبه حاضر تغییر کرده است که منجر به کاهش منابع صندوق شده است.

ثالثاً، عبارت «در سال‌های برنامه و تعیین مبلغ آن در قوانین بودجه سنواتی» حذف شده است که این حذف درخصوص عبارت «در سال‌های برنامه» از جهت دائمی شدن اساسنامه صندوق طبیعی بوده است ولی درخصوص عبارت «تعیین مبلغ [سهم صندوق از منابع حاصل از صادرات نفت، گاز و فراورده‌های نفتی] آن در قوانین بودجه سنواتی» که ناظر به مبلغی است که همه ساله در قوانین بودجه به واریز آن به صندوق تصریح می‌نماید، توجیهی ندارد.

۸. در بند «ح» این ماده، جزء «۲» بند «ح» ماده (۸۴) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» («حداقل بیست درصد (۲۰٪) ارزش صادرات تهارتری اقلام فوق‌الذکر») به کلی از منابع صندوق حذف شده است که موجب کاهش منابع صندوق می‌شود.

همچنین در بند «ح» این ماده، جزء «۳» بند «ح» ماده (۸۴) پیش‌گفته («افزایش سهم واریزی از منابع بندهای «۱» و «۲» هر سال به میزان سه واحد درصد») نیز حذف شده است که البته با توجه به افزوده شدن عبارت «افزایش دو واحد درصد سالانه به آن» به جزء «۱» این بند، فاقد ایراد به نظر می‌رسد.

۹. در ابتدای جزء «۵» بند «ح» این ماده، عبارت «درآمد حاصل از» و در انتهای این جزء، عبارت «معادل میانگین نرخ سود سپرده‌های بانک مرکزی در بازارهای خارجی با محاسبه و پرداخت هر سه ماه یک بار» حذف شده است و همچنین عبارت «بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری داخلی و خارجی مطابق قرارداد فیما بین و سود سرمایه‌گذاری‌های صندوق» به میانه این جزء افزوده شده است.

۱۰. در تبصره «۲» جزء «ح» این ماده، تبصره «۲» بند «ح» ماده (۸۴) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» به کلی دگرگون شده است و حکم آن («منابع صندوق فقط در حساب‌های مورد نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نگهداری خواهد شد») حذف شده است که این امر به معنی خارج شدن حساب‌های صندوق از بانک مرکزی است که همان‌طور که توضیح داده شد، این امر با ملاحظه مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه درخصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» مبنی بر «استقلال مدیریت حساب‌ها از بانک مرکزی» متفاوت است. این مسئله در نامه رئیس سازمان بازرسی کل کشور نیز مورد اشاره قرار گرفته است.

همچنین درخصوص عبارت تبصره «۲» جزء «ح» این ماده مصوبه هم باید گفت که عبارت ذیل آن («سود سپرده‌گذاری این صندوق نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری داخلی و بین‌المللی مشمول مالیات با نرخ صفر است») کاملاً جدید است و به اساسنامه موجود صندوق افزوده شده است ولی عبارت صدر آن، صرفاً درخصوص تسری حکم ماده (۳۶) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ به پیش از تصویب ماده اخیرالذکر جدید است.

۱۱. در جزء «۲» بند «خ» این ماده، عبارت «شرکت‌های خصوصی و تعاونی ایرانی که در مناقصه‌های خارجی برنده می‌شوند» به عبارت «شرکت‌های خصوصی و تعاونی ایرانی» تغییر کرده است که این تغییر، دامنه شمول «اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی» را افزایش می‌دهد.

۱۲. جزء «۵» بند «خ» این ماده کاملاً جدید است و به مصارف صندوق افزوده شده است.

۱۳. جزء «۸» بند «خ» این ماده کاملاً جدید است و به مصارف صندوق افزوده شده است. البته این تغییر به طور کلی در راستای اجرایی کردن ملاحظات مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه درخصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» مبنی بر «سپرده‌گذاری ارزی حداکثر ۲۰ درصد از منابع ورودی صندوق، نزد بانک‌های عامل در قبال اخذ خط اعتباری ریالی از بانک‌های مذکور برای ارائه تسهیلات ریالی به بخش کشاورزی، صنایع کوچک و متوسط و تعاونی با معرفی صندوق توسعه ملی» بوده است ولی اولاً، عبارت «بخش کشاورزی» مذکور در سیاست‌ها به عبارت بخش «صنعتی-کشاورزی» تغییر کرده و در واقع دامنه شمول «ارائه تسهیلات ریالی» افزایش یافته است و ثانیاً ارائه تسهیلات ریالی «در چهارچوب ضوابط و شرایط اعطای تسهیلات مندرج در قرارداد عاملیت صندوق با بانک‌های عامل و پذیرش خطر (ریسک) ناشی از نوسانات نرخ ارز توسط صندوق» دانسته شده است که این قید در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه وجود ندارد.

۱۴. در تبصره «۲» بند «خ» این ماده، «موضوع جزء «۸» این بند» از لزوم ارزی بودن اعطای تسهیلات موضوع این ماده مستثنی دانسته شده است که ظاهراً در راستای اجرایی کردن ملاحظات مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه درخصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» بوده است؛ چراکه همان‌طور که در بند پیشین اشاره شد، در خود سیاست‌های مذکور بر «ریالی» بودن موضوع جزء «۸» بند «خ» این ماده تأکید شده است.

۱۵. در تبصره «۳» بند «خ» و جزءهای «۱» و «۱۰» بند «د» این ماده، عبارت «مؤسسات اعتباری و صندوق‌های حمایتی دارای مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» افزوده شده است که به این معناست که اعطای تسهیلات صندوق، علاوه بر «بانک‌های دولتی و غیردولتی»، می‌تواند از طریق عاملیت مؤسسات و صندوق‌های مذکور نیز صورت گیرد.

۱۶. تبصره «۴» بند «خ» این ماده کاملاً جدید است و به احکام مصارف صندوق افزوده شده است. البته این تغییر ظاهراً در راستای اجرایی کردن ملاحظات مدنظر سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه درخصوص «دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود» مبنی بر «استقلال مصارف صندوق توسعه ملی از تکالیف بودجه‌ای و قوانین عادی» بوده است.

۱۷. تبصره «۵» بند «خ» این ماده کاملاً جدید است و به احکام مصارف صندوق افزوده شده است.

۱۸. در ذیل جزء «۲» بند «د» این ماده، عبارت «در تنظیم صورت‌های مالی صندوق توسعه ملی گزارش بانک مرکزی مبنی بر میزان دریافتی ملاک عمل است» کاملاً جدید است و به احکام روابط صندوق با بانک مرکزی افزوده شده است. همچنین در صدر جزء «۲» این بند، عبارت «سهم صندوق از منابع موضوع جزء «۱» و «۲» بند «ح» این ماده» به عبارت «سهم صندوق از منابع موضوع جزء «۱» بند «ح» این ماده» تغییر کرده است که در راستای تغییرات صورت گرفته در منابع صندوق بوده است.

ماده (۱۸) - مغایرت با اصول ۵۲ و ۵۳

۱. براساس بند «پ» این ماده کسری بودجه عمومی ناشی از کاهش منابع ارزی حاصل از صادرات نفت ... نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی از موارد مصرف منابع حساب ذخیره ارزی محسوب شده است. نکته‌ای که ناظر به این مسئله وجود دارد این است که تأمین کسری مزبور از محلی به جز محل مقرر در قانون بودجه سنواتی نوعی اصلاح قانون بودجه محسوب می‌گردد که متضمن تصویب از سوی مجلس شورای اسلامی است. لذا عدم تصریح به تأمین کسری مبالغ مقرر در قانون بودجه از محل حساب ذخیره ارزی براساس قانون و مصوبه مجلس مغایر اصول ۵۲ و ۵۳ قانون اساسی است.

۲. مشابه حکم این ماده (به جز بند «الف» و تبصره) در ماده (۸۵) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۱۹) - مغایرت با اصل ۱۳۸

۱. با توجه به ترکیب «شورای پول و اعتبار» که متشکل از افراد غیروزیر است، تصویب «سقف سهم مشارکت طرف خارجی از تأسیس بانک ایرانی» در این شورا، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

۲. لازم به ذکر است که مطابق تبصره «۵» ماده (۱۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی «در تأسیس بانک مشترک ایرانی و خارجی سهم طرف خارجی از سقف‌های مندرج در این ماده مستثنی است». همچنین «دولت جمهوری اسلامی ایران تنها مجاز است با مشارکت خارجی اقدام به تأسیس بانک توسعه‌ای نماید».

۳. مشابه حکم این ماده در ماده (۸۷) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

ماده (۲۰)

مشابه حکم این ماده در ماده (۸۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

ماده (۲۱) - مغایرت با اصل ۶۰

ترکیب «شورای پول و اعتبار» در ماده (۸۹) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۴ آمده است که با ایراد شورای نگهبان مواجه شد و پس از اصرار مجلس شورای اسلامی، در مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب شد.

۱. ماده ۸۵- فعالیت حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت موضوع ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۳ با اعمال اصلاحات و تغییرات زیر تداوم می‌یابد:

الف- عواید حاصل از صادرات نفت اعم از (نفت خام و میعانات گازی) به صورت نقدی و تهاتری و درآمد دولت از صادرات فرآورده‌های نفتی و خالص صادرات گاز در سال ۱۳۸۹ و سال‌های بعد پس از کسر مصارف ارزی پیش‌بینی شده در جداول قانون بودجه کل کشور و پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی به حساب ذخیره ارزی واریز می‌شود.

ب- تأمین کسری بودجه عمومی دولت ناشی از کاهش منابع ارزی حاصل از صادرات نفت خام، گاز و میعانات گازی نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی از محل حساب ذخیره ارزی مشروط بر اینکه از دیگر منابع قابل تأمین نباشد با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است.

ج- پیگیری وصول اقساط و سود تسهیلات اعطایی از محل حساب ذخیره ارزی و واریز آن به حساب مزبور از طریق بانک‌های عامل به عهده دولت است.

د- ایفای باقیمانده تعهدات حساب ذخیره ارزی به بخش‌های غیردولتی، خصوصی و تعاونی، به عهده همین حساب است و ایجاد هرگونه تعهد جدید ممنوع است.

۲. ماده ۸۷ (اصلاحی ۱۳۸۹/۱۰/۲۵) - سقف سهم مشارکت طرف خارجی از تأسیس بانک مشترک ایرانی و خارجی موضوع قانون الحاق یک تبصره به قانون اصلاح

موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۹/۳/۴ توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعیین می‌شود.

۳. ماده ۸۸- ترکیب مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از:

رئیس‌جمهور (ریاست مجمع)

وزیر امور اقتصادی و دارایی

معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور

و دو نفر از وزرا به انتخاب هیئت‌وزیران

تبصره ۱- قائم‌مقام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و پس از تأیید مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با حکم رئیس‌جمهور منصوب می‌شود.

تبصره ۲- رئیس کل بانک مرکزی و قائم‌مقام وی باید از میان متخصصان مجرب پولی بانکی و اقتصادی با حداقل ده سال تجربه کاری و تحصیلات حداقل کارشناسی ارشد در رشته‌های مرتبط و دارای حسن شهرت انتخاب شوند.

۴. ماده ۸۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) - ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

- وزیر امور اقتصادی و دارایی یا معاون وی

- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

به موجب بند «۲۱» نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۰۷۳۳ مورخ ۱۳۸۹/۹/۱۳ شورای نگهبان در خصوص «لایحه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»، «ترکیب این شورا با توجه به وظایفی که در قانون از جمله مواد (۸۵)، (۸۷)، (۸۹ مکرر ۲)، (۸۹ مکرر ۳) و بند «ه» ماده (۹۰) این قانون، به آن محول گردیده است، مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی شناخته شد.» با توجه به اینکه در مصوبه حاضر هم از یک طرف، ترکیب این شورا تغییر چندانی نکرده است و از طرف دیگر، هم در این مصوبه (مواد (۱۹)، (۲۲)، (۲۳) و (۴۸)) و هم در قوانین متعدد دیگر، وظایف اجرایی فراوانی برای این شورا در نظر گرفته است، ایراد پیش گفته شورای نگهبان به ترکیب «شورای پول و اعتبار»، در این مصوبه نیز وجود دارد و لذا مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی است.

ماده (۲۲) - مغایرت با اصل ۱۳۸

در بند «الف» این ماده، با توجه به ترکیب «شورای پول و اعتبار» که متشکل از افراد غیر وزیر است، «تصویب دستورالعمل» در این شورا، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

بند الحاقی - نکته

بند الحاقی این ماده، در واقع ماده (۶۳) الحاقی می باشد که به ذیل این ماده منتقل گردیده است.

مشابه حکم این ماده در بند «ج» ماده (۸۱) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۲۳) - مغایرت با اصول ۸۵ و ۱۳۸ و ابهام

۱. در صدر این ماده، اداره امور بانک مرکزی براساس «قانون پولی و بانکی کشور» مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸، مغایر اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی است؛ چراکه قانون مزبور متضمن احکامی برای اداره بانک مرکزی است که براساس آن صلاحیت‌هایی به شورای پول و اعتبار داده است که مکرراً توسط شورای نگهبان مورد ایراد قرار گرفته است. با این توضیح که اولاً، در جزء «۱» بند «الف» ماده (۱۸) این قانون، «تصویب سازمان و بودجه و مقررات استخدامی ... بانک مرکزی ایران» که از امور تقنینی‌اند، در صلاحیت «شورای پول و اعتبار» قرار داده شده است که تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. ثانیاً، در جزء «۳» بند «الف» ماده (۱۸) قانون مذکور، به طور کلی «تصویب آیین‌نامه‌های مذکور در

- معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور یا معاون وی

- دو تن از وزرا به انتخاب هیئت‌وزیران

- وزیر صنعت، معدن و تجارت

- دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید ریاست جمهوری

- دادستان کل کشور یا معاون وی

- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران)

- رئیس اتاق تعاون

- نمایندگان کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی (هرکدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس

تبصره ۱- ریاست شورا برعهده رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

تبصره ۲- هریک از اعضای خبره شورای پول و اعتبار هر دو سال یک بار تغییر می‌یابند. انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع است.

۱. ماده ۸۱- به منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور:

...

ج- نظام ارزی کشور، «شناور مدیریت شده» است. نرخ ارز با توجه به حفظ دامنه رقابت‌پذیری در تجارت خارجی و با ملاحظه تورم داخلی و جهانی و همچنین شرایط اقتصاد کلان، از جمله تعیین حد مطلوبی از ذخایر خارجی تعیین خواهد شد.

این قانون»، از وظایف «شورای پول و اعتبار» دانسته شده است که همان‌طور که گفته شد، متشکل از افراد غیروزیر است و مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

۲. در بند «الف» این ماده، با توجه به ترکیب «شورای پول و اعتبار» که متشکل از افراد غیروزیر است، «تصویب مقررات» در این شورا، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است. ذکر این نکته لازم است که در ماده (۱۳) «قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی» مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۲، تصویب «آیین‌نامه ناظر بر تأسیس، فعالیت و نظارت بر اشخاص حقیقی یا حقوقی همچنین مسئولیت مدیران و سهامداران عمده، انحلال و تصفیه و نحوه لغو مجوزهای تأسیس آن‌ها» که نظیر آئین‌نامه موضوع بند حاضر است با پیشنهاد شورای پول و اعتبار و با تصویب «هیئت‌وزیران» می‌باشد.

همچنین ضوابط کلی «تأسیس، ثبت، فعالیت و انحلال» نهادهای پولی و اعتباری در قوانین مختلف، از جمله «قانون تجارت» مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳، «قانون راجع به ثبت شرکت‌ها» مصوب ۱۳۱۰/۳/۲، «قانون پولی و بانکی کشور» مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ و «قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)» مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ آمده است و در ماده (۱۳) «قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی» نیز که تصویب «آیین‌نامه ناظر بر تأسیس، فعالیت و نظارت بر اشخاص حقیقی یا حقوقی همچنین مسئولیت مدیران و سهامداران عمده، انحلال و تصفیه و نحوه لغو مجوزهای تأسیس آن‌ها» برعهده هیئت‌وزیران گذاشته است، این امر به رعایت «قانون پولی و بانکی کشور» و «قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)» مقید شده است؛ لذا اطلاق حکم بند حاضر بدون تقید به قوانین، با توجه به اینکه مشخص نیست آیا شورای پول و اعتبار می‌تواند تمام قوانین موجود در این زمینه را نسخ نماید، موجد ابهام تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳. در خصوص تبصره «۲» بند «الف» نیز ذکر این نکته لازم است که ضوابط «لغو مجوز»، در ماده (۳۹) «قانون پولی و بانکی کشور»^۱ مشخص شده است ولی درباره «سلب صلاحیت حرفه‌ای» ضوابطی در قوانین وجود ندارد و لذا عبارت «براساس مقررات قانونی» در این خصوص ابهام دارد و معلوم نیست که منظور از آن، احاله تعیین ضوابط به آیین‌نامه است یا خیر. در صورتی که محرومیت مذکور به موجب آئین‌نامه تعیین شد با توجه به ارتباط این موضوع با حقوق اشخاص و ماهیت تقنینی آن مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی محسوب می‌شود.

۴. تبصره «۳» بند «الف» که تصویب «شرایط احراز، نحوه اعتراض و رسیدگی به آن» را در صلاحیت «شورای پول و اعتبار» دانسته است، با توجه به اینکه برخی از این امور ماهیت آئین‌نامه‌ای و برخی ماهیت تقنینی دارد مغایر اصول ۱۳۸ و ۸۵ قانون اساسی است.

۱. ماده ۳۹ (اصلاحی ۱۳۵۸/۱۲/۱۸) - در موارد زیر ممکن است بنابه پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی ایران و تأیید شورای پول و اعتبار و تصویب هیئتی مرکب از نخست‌وزیر و وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دادگستری، اداره امور بانک به‌عهده بانک مرکزی ایران واگذار شود یا ترتیب دیگری برای اداره بانک داده شود یا اجازه تأسیس بانک لغو شود.

الف- در صورتی که مقامات صلاحیت‌دار بانک تقاضا نمایند.
ب- در صورتی که بانک در مدت یک سال از تاریخ ابلاغ اجازه تأسیس، عملیات خود را شروع نکند.
ج- در صورتی که بانکی بدون عذر موجه، فعالیت خود را برای مدتی متجاوز از یک هفته قطع کند.
د- در صورتی که بانکی برخلاف این قانون و آیین‌نامه‌های متکی بر آن و دستورات بانک مرکزی ایران که به موجب این قانون یا آیین‌نامه‌های متکی بر آن صادر می‌شود و یا برخلاف اساسنامه مصوب خود عمل نماید.
ه- در صورتی که قدرت پرداخت بانکی به خطر افتد یا سلب شود.
تبصره- بانکی که اجازه تأسیس آن لغو می‌شود، از تاریخ الغای اجازه تأسیس طبق دستور بانک مرکزی ایران عمل خواهد کرد.

علاوه بر این در این تبصره، در خصوص مدیرعامل و هیئت مدیره بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری، صرفاً داشتن «ده سال سابقه در زمینه های مالی، بانکی و بازرگانی و دانشنامه کارشناسی مرتبط» را لازم دانسته است و حال آنکه با توجه به جایگاه خطیر این افراد، به نظر وجود شرط «وثاقت و امانت» نیز لازم است.

۵. در بند «ب» این ماده، اینکه «نقض مقررات بانک مرکزی» به نحو اطلاق جرم قلمداد شده است، تفویض قانون گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است؛ چراکه به تصریح اصل ۳۶ قانون اساسی، تعیین جرائم امری تقنینی است اما به موجب این ماده، به نحوی تعیین جرم به بانک مرکزی واگذار شده است. همچنین عبارت «نقض مقررات بانک مرکزی» ابهام دارد و معلوم نیست شامل چه مصادیقی می شود و ممکن است حتی بخشنامه های روزمره بانک مرکزی به بانکها را هم شامل شود که در این صورت بسیاری از مصادیق آن، مشمول عنوان «تخلف» می شود، اما در این ماده آن ها را تحت عنوان «جرم» قلمداد کرده است.

۶. مشابه حکم بند «الف» این ماده به جز تبصره «۴» در ماده (۹۶) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۲۴) - مغایرت با بند «۱» اصل ۱۱۰ و ابهام

۱. حکم صدر این ماده مبنی بر منع هرگونه جلوگیری از واردات و جواز هرنوع واردات به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضا می کند، مغایر بند «۶» سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی^۲ و رویکرد کلی این سیاست ها مبنی بر تأکید بر تقویت تولید داخلی و صادرات و نیز مخالف بیانات و تأکیدات مکرر مقام رهبری جهت جلوگیری از واردات بی رویه و غیر ضرور بوده و لذا مغایر بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است.

۲. در این ماده، مرجع تشخیص «مواردی که رعایت موازین شرع اقتضا می کند» مشخص نیست و ابهام دارد.

۳. نکته: اگرچه حکم ذیل این ماده در لایحه دولت نبوده است، از آنجاکه مشابه آن در ماده (۶۶) «قانون امور گمرکی»^۳ مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ آمده است، با اصل ۷۵ قانون اساسی مغایرتی ندارد.

۱. ماده ۹۶- اداره امور بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران براساس قانون پولی و بانکی و مصوبات شورای پول و اعتبار است.

تبصره ۱- ایجاد و ثبت نهادهای پولی و اعتباری از قبیل بانکها، مؤسسات اعتباری، تعاونی های اعتبار، صندوق های قرض الحسنه، صرافی ها و شرکت های واسپاری (لیزینگ ها) و همچنین ثبت تغییرات نهادهای مذکور فقط با اخذ مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران امکان پذیر است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۴/۸)- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی از قبیل سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف به رعایت مفاد این ماده هستند.

تبصره ۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران براساس مقررات قانونی، اختیار سلب صلاحیت حرفه ای و لغو مجوز و محکومیت متخلفین فعال در حوزه پولی به پرداخت جریمه را دارد. در صورت سلب صلاحیت حرفه ای، اعضای هیئت مدیره و مدیران عامل بانکها و مؤسسات اعتباری توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از مسئولیت مربوطه منفصل می گردند. ادامه تصدی مدیران مربوطه در حکم دخل و تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی محسوب می شود. مبلغ مندرج در بند «۲» ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱ به دویست میلیون ریال افزایش می یابد و هر سه سال یک بار براساس رشد شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی اعلامی به صورت رسمی به پیشنهاد بانک مرکزی توسط هیئت وزیران تعدیل می گردد.

تبصره ۴- انتخاب مدیرعامل و هیئت مدیره بانک های دولتی پس از صدور مجوز صلاحیت حرفه ای آنان از سوی بانک مرکزی امکان پذیر است. این افراد باید حداقل دارای دانشنامه کارشناسی مرتبط باشند. همچنین دوسوم اعضای هیئت مدیره حداقل ده سال سابقه کار در نظام بانکی داشته باشند.

۲. بند «۶» سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی:

افزایش تولید داخلی نهادهای و کالاهای اساسی (به ویژه در اقلام وارداتی) و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.

۳. ماده ۶۶- حقوق ورودی اخذ شده از عین کالای وارداتی که از کشور صادر می گردد و مواد، کالاهای مصرفی و لوازم بسته بندی خارجی به کاررفته یا مصرف شده در تولید، تکمیل یا بسته بندی کالای صادر شده با رعایت مقررات این قانون و آیین نامه اجرایی آن با مأخذ زمان ورود کالا باید به صادرکننده مسترد گردد.

۴. مشابه حکم صدر این ماده در ماده (۱۰۳) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۲۵)

مشابه حکم این ماده (به جز تبصره بند «الف») در بند «ه» ماده (۱۰۴) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است. ۱.

بندهای الحاقی -

بندهای الحاقی «۱» و «۲» این ماده، به ترتیب مواد الحاقی (۱۶) و (۱۷) هستند که به ذیل این ماده منتقل گردیده‌اند.

بند الحاقی «۱» - نکته

ماده (۱۱۹) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۳ مشابه چنین حکمی را بیان داشته است و با توجه به اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۳۹۴ موضوع این ماده متفی شده است.

بند الحاقی «۲» - نکته

ماده (۱۸۱) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۴ مشابه چنین حکمی را بیان داشته است.

ماده (۲۶) - نکته

۱. نکته: ماده (۶) «قانون تجارت»^۵ مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ مربوط به دفاتر تجاری تاجران بوده و مواد (۱۵۱) و (۱۵۲) «لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت»^۶ مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ مربوط به وظایف بازرسان و مجمع عمومی است اما

۱. ماده ۱۰۳ - برقراری موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی برای واردات در طول سال‌های برنامه به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضا می‌کند، ممنوع است. در صورت وجود چنین موانعی دولت مکلف است با وضع نرخ‌های معادل تعرفه‌ای نسبت به رفع آن اقدام کند. تبصره - محصولات کشاورزی مشمول این ممنوعیت نیست.

۲. ماده ۱۰۴ - ...

ه - تنظیم بازار داخلی موجب ممنوعیت صدور نمی‌گردد و صدور کلیه کالاها و خدمات به جز موارد زیر مجاز است:

۱ - اشیای عتیقه و میراث فرهنگی به تشخیص سازمان میراث فرهنگی.

۲ - اقلام خاص دامی، نباتی، خاک زراعی و مرتعی و گونه‌هایی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیکی و یا حفاظت تنوع زیستی داشته باشند، به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط‌زیست.

تبصره - صادرات کالاهایی که دولت برای تأمین آن‌ها یارانه مستقیم پرداخت می‌کند، تنها با پیشنهاد دستگاه مربوطه و تصویب شورای اقتصاد مجاز است. در این صورت کلیه صادرکنندگان موظف‌اند گواهی مربوط به عودت کلیه یارانه‌های مستقیم پرداختی به کالاهای صادرشده را قبل از خروج از وزارت امور اقتصادی و دارایی اخذ کنند.

۳. ماده ۱۱۹ - دولت موظف است در راستای هدفمندسازی معافیت‌های مالیاتی و شفاف‌سازی حمایت‌های مالی اقدامات ذیل را به عمل آورد:

الف - جایگزینی سیاست اعتبار مالیاتی با نرخ صفر به جای معافیت‌های قانونی مالیاتی

ب - ثبت معافیت‌های مالیاتی مذکور به صورت جمعی - خرجی در قوانین بودجه سالانه

۴. ماده ۱۸۱ - به منظور ارتقاء نظام برنامه ریزی کشور ...

تبصره - هرگونه تخفیف، بخشودگی حقوق و عوارض شهرداری‌ها توسط دولت و قوانین مصوب منوط به تأمین آن از بودجه عمومی سالانه کشور است. در غیر این صورت بخشودگی و تخفیف حقوق و عوارض شهرداری ممنوع است.

۵. ماده ۶ - هر تاجری به استثنای کسبه جزء مکلف است دفاتر ذیل یا دفاتر دیگری را که وزارت عدلیه به موجب نظام‌نامه قائم‌مقام این دفاتر قرار می‌دهد داشته باشد:

۱) دفتر روزنامه.

۲) دفتر کل.

۳) دفتر دارایی.

۴) دفتر کبیله.

۶. ماده ۱۵۱ - بازرس یا بازرسان باید هرگونه تخلف یا تقصیری [که] در امور شرکت از ناحیه مدیران و مدیرعامل مشاهده کنند به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند و در صورتی که ضمن انجام مأموریت خود از وقوع جرمی مطلع شوند باید به مرجع قضایی صلاحیت‌دار اعلام نموده و نیز جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند.

«باب یازدهم قانون تجارت» (در ورشکستگی) کلاً احکام مربوطه ورشکستگی و تصفیه را بیان می‌کند و از این جهت حائز توجه است.

۲. مشابه حکم این ماده (به جز تبصره «۴») در ماده (۱۰۷) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

ماده (۲۸) - مغایرت با اصول ۸۵ و ۱۳۸ و بند «۱» اصل ۱۱۰

۱. بند «الف» این ماده که اداره امور بیمه مرکزی را براساس قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰ و مصوبات شورای عالی بیمه دانسته، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. چراکه ماده (۹) «قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری»^۲، اموری مانند «تصویب سازمان و آیین‌نامه‌های مالی و اداری بیمه مرکزی ایران» را از وظایف «مجمع عمومی بیمه مرکزی ایران»^۳ دانسته است و حال آنکه این امور ماهیت تقنینی دارد و در واقع با تصویب این بند، تصویب این امور تقنینی به چند وزیر تفویض شده است. همچنین در این بند، اداره امور بیمه مرکزی براساس «مصوبات شورای عالی بیمه» دانسته شده است که اولاً، برخی از این امور ماهیت تقنینی دارد و لذا واگذاری تصویب آن به «شورای عالی بیمه»، تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است و ثانیاً، با توجه به ترکیب «شورای عالی بیمه» مذکور در ماده (۱۰)

ماده ۱۵۲- در صورتی که مجمع عمومی بدون دریافت گزارش بازرسی یا براساس گزارش اشخاصی که برخلاف ماده (۱۴۷) این قانون به‌عنوان بازرسی تعیین شده‌اند صورت‌داری و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت را مورد تصویب قرار دهد این تصویب به‌هیچ‌وجه اثر قانونی نداشته از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

۱. ماده ۱۰۷- تشکیل گروه اقتصادی با منافع مشترک با مشارکت دو یا چند شخص حقیقی و حقوقی به‌منظور تسهیل و گسترش فعالیت اقتصادی و تجاری برای یک دوره محدود و براساس قراردادی کتبی پس از ثبت در مرجع ثبت شرکت‌ها در قالب شرکت مدنی و ضوابط و شرایط مربوطه آن و با رعایت موازین اسلامی و اصل منع اضرار به‌غیر و منع انحصار مجاز است.

تبصره ۱- تغییر در حیطه اختیارات مدیران در قرارداد در قبال اشخاص ثالث قابل‌استناد نیست و اعضای گروه به‌طور تضامنی مسئول پرداخت دیون گروه از اموال شخصی خود می‌باشند، مگر اینکه با اشخاص ثالث طرف قرارداد به ترتیب دیگری توافق شده باشد.

تبصره ۲- عملیات مربوطه دفتر تجاری، بازرسی و تصفیه، مطابق ماده (۶) و احکام باب یازدهم قانون تجارت و مواد (۱۵۱) و (۱۵۲) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ انجام می‌شود.

تبصره ۳- فوت یا حجر یا ممنوعیت قانونی یکی از اشخاص حقیقی یا انحلال یا ورشکستگی یکی از اشخاص حقوقی موجب انحلال گروه می‌شود مگر اینکه در قرارداد تشکیل گروه اقتصادی طور دیگری مقرر شده باشد.

۲. ماده ۹- وظایف مجمع عمومی به‌شرح زیر است:

الف- تعیین ختامی کلی.

ب- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به گزارش سالانه رئیس کل بیمه مرکزی ایران.

ج- رسیدگی و تصویب بودجه و تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان و ترتیب تقسیم سود.

د- تصویب سازمان و آیین‌نامه‌های مالی و اداری بیمه مرکزی ایران.

ه- تصویب مقررات استخدامی با رعایت بند «پ» ماده (۲) قانون استخدام کشوری.

و- انتخاب بازرسان.

ز- تعیین حقوق رئیس کل و اعضای هیئت عامل و حق الزحمه بازرسان.

ح- تصمیم نسبت به هر یک موضوعی که از طرف رئیس کل بیمه مرکزی ایران جزء دستور قرار داده شده باشد.

۳. ماده ۷- مجمع عمومی بیمه مرکزی ایران مرکب است از وزیر دارایی، وزیر اقتصاد، وزیر کار و امور اجتماعی. هیئت عامل و بازرسان بدون داشتن حق رأی در جلسه شرکت خواهند کرد.

«قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری»^۱ که متشکل از افراد غیروزیر است و نیز وظایف این شورا مذکور در ماده (۱۷) «قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری»^۲ مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

۲. حکم تبصره این ماده موجب شروع فعالیت جدید برای دولت می‌شود و در جزء «۱» بند «الف» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، «تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت»، علاوه بر پیشنهاد هیئت‌وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی، تنها در «مدت معین» مجاز دانسته شده است و از آنجاکه در این تبصره، مدتی برای این فعالیت جدید تعیین نشده است، مغایر جزء «۱» بند «الف» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و در نتیجه مغایر بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است و درج عبارت «با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» در این تبصره، رافع این ایراد نیست.

۳. مشابه حکم این ماده (به جز بند «الف» و تبصره) در ماده (۱۰۳) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

بندهای الحاقی -

بندهای الحاقی «۱» و «۲» این ماده، همان مواد الحاقی (۵۸) و (۵۹) هستند که به ذیل این ماده انتقال یافته‌اند.

۱. ماده ۱۰ - شورای عالی بیمه از اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

- ۱- رئیس کل بیمه مرکزی ایران.
 - ۲- معاون وزارت دارایی.
 - ۳- معاون وزارت اقتصاد.
 - ۴- معاون وزارت کار و امور اجتماعی.
 - ۵- معاون وزارت تعاون و امور روستاها.
 - ۶- رئیس شرکت سهامی بیمه ایران.
 - ۷- مدیرعامل یکی از مؤسسات بیمه به انتخاب سندیکای بیمه‌گران ایران.
 - ۸- یک نفر کارشناس امور حقوقی به انتخاب مجمع عمومی.
 - ۹- یک نفر کارشناس در امور بیمه به انتخاب مجمع عمومی.
 - ۱۰- یک نفر مطلع در امور بیمه به انتخاب رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.
- تبصره- اعضای شورای عالی بیمه موضوع بندهای «۷» و «۸» و «۹» و «۱۰» برای مدت سه سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

۲. ماده ۱۷ - وظایف شورای عالی بیمه به شرح زیر است:

- ۱- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به صدور پروانه تأسیس یا لغو پروانه مؤسسات بیمه طبق مقررات این قانون و پیشنهاد آن به مجمع عمومی.
- ۲- تصویب نمونه ترازنامه که باید مورد استفاده مؤسسات بیمه قرار گیرد.
- ۳- تعیین انواع معاملات بیمه و شرایط عمومی بیمه‌نامه‌ها و نظارت بر امور بیمه‌های اتکایی.
- ۴- تعیین میزان کارمزد و حق بیمه مربوط به رشته‌های مختلف بیمه مستقیم.
- ۵- تصویب آیین‌نامه‌های لازم برای هدایت امر بیمه و فعالیت مؤسسات بیمه.
- ۶- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به گزارش بیمه مرکزی ایران درباره عملیات و فعالیت‌های مؤسسات بیمه در ایران که حداقل هر شش ماه یک بار باید تسلیم شود.
- ۷- اظهارنظر درباره هرگونه پیشنهاد که از طرف رئیس شورای عالی بیمه به آن ارجاع می‌شود.
- ۸- انجام سایر وظایفی که این قانون برای آن تعیین نموده است.

۳. ماده ۱۱۳ - شرکت‌های بیمه خارجی با شرکت‌های بیمه تجاری داخلی با اولویت بخش غیردولتی به منظور ایجاد شرکت بیمه مشترک بازرگانی در ایران، جذب سرمایه خارجی توسط شرکت‌های بیمه داخلی و همچنین تأسیس و فعالیت شعب و نمایندگی شرکت‌های بیمه بازرگانی خارجی با رعایت سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و قوانین مربوط مجاز است.

مشابه حکم این بند در ماده (۱۱۶) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

بند الحاقی «۲» - مغایرت با بند «۱» اصل ۱۱۰ و اصول ۷۲، ۱۱۲ و ۸۵ و نکته

در این بند «قانون تشکیل شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران» مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۳ تنفیذ و احیا شده است. حکم مزبور از جهات ذیل واجد ایراد است؛

۱. کلیت این قانون که «شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران» را به منظور «سرمایه‌گذاری و همکاری مشترک با اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی در واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، بازرگانی، مالی و خدماتی در خارج از کشور» تشکیل می‌دهد، مغایر جزء «۱» بند «الف» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی است که «تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت» را علاوه بر تصویب مجلس شورای اسلامی، به «پیشنهاد هیئت‌وزیران» منوط کرده و آن را تنها در «مدت معین» مجاز دانسته است. توضیح آنکه اولاً این ماده از مصوبه در لایحه دولت نبوده است و لذا «پیشنهاد هیئت‌وزیران» در خصوص آن وجود نداشته است و ثانیاً در «قانون تشکیل شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران»، مدتی برای فعالیت شرکت تعیین نشده است، ولذا از دو جهت مزبور مغایر جزء «۱» بند «الف» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و در نتیجه مغایر بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است.

۲. در ماده واحده قانون مذکور آمده است که «شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران» «از شمول کلیه قوانین و مقررات عمومی دولت مستثنی است.» از آنجاکه اطلاق عبارت «قوانین و مقررات عمومی» شامل قانون اساسی نیز می‌شود، بنابراین شرکت از شمول قانون اساسی نیز مستثنی شده است؛ در حالی که به موجب اصل ۷۲ قانون اساسی، «مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند قوانینی وضع کند که با ... قانون اساسی مغایرت داشته باشد»؛ بنابراین اساسنامه شرکت‌های دولتی نمی‌تواند مغایر قانون اساسی باشد که این امر به طریق اولی به معنای عدم امکان مستثنی شدن این شرکت‌ها از شمول قواعد و ضوابط مذکور در قانون اساسی است. در نتیجه مفاد این تبصره که «شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران» را از شمول قانون اساسی مستثنی کرده است، مغایر اصل ۷۲ قانون اساسی است.

همچنین از آنجاکه اطلاق مستثنی شدن «شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران» از قوانین و مقررات عمومی، به معنای استثنای این شرکت از قوانین مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز هست، مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی نیز محسوب می‌شود؛ زیرا براساس نظر تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان، «هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد.» به علاوه مستثنی شدن «شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران» از «کلیه قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دولت» باتوجه به اینکه بسیاری از موضوعات

۱. ماده ۱۱۶ - انجام بیمه‌های دستگاه‌های اجرایی به صورت انحصاری با شرکت سهامی بیمه ایران، موضوع ماده (۳۰) قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب سال ۱۳۵۰، در طول سال‌های برنامه ملغی‌الاثربود.

مقرر در قوانین و مقررات عمومی ماهیت تقنینی دارند و قابل تفویض به مرجعی دیگر نیستند، تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳. به موجب ماده‌واحدۀ این قانون، «افزایش یا کاهش بعدی سرمایه با تصویب مجمع عمومی خواهد بود» و حال آنکه سرمایه شرکت با عبارت «سرمایۀ اولیه شرکت مبلغ ده میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال منقسم به یک هزار (۱۰۰۰) سهم ده میلیون ریالی می‌باشد»، در خود این قانون تعیین شده است و افزایش یا کاهش سرمایه شرکت با تصویب مجمع عمومی آن، در واقع به معنای واگذاری صلاح قانون به مجمع عمومی شرکت است که تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. همچنین میزان سرمایه شرکت ماهیت اساسنامه ای دارد و صرفاً قابل تفویض به هیأت وزیران و یا کمیسیون های داخلی مجلس است و لذا از این حیث نیز حکم مزبور مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۴. در تبصره «۱» ماده‌واحدۀ این قانون آمده است که «هیئت وزیران می‌تواند در مورد واگذاری سهام دولت و واحدهای وابسته به دولت در شرکت‌های خارجی به این شرکت اتخاذ تصمیم نماید.» این امر نیز براساس توضیحات پیش گفته، مغایر جزء «۱» بند «الف» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و در نتیجه مغایر بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است.

۵. نکته: به موجب ماده‌واحدۀ این قانون، «مواردی که در این قانون و اساسنامه شرکت پیش‌بینی نشده باشد، تابع مقررات قانون تجارت می‌باشد.» ارجاع به «قانون تجارت» به صورت کلی، با توجه به وجود احکام مغایر شرع در آن و ایراد معمول شورای نگهبان در این خصوص، محل تأمل است.

ماده (۲۹) - ابهام و مغایرت با اصل ۸۵

۱. در این ماده در محدوده ایمنی نیروگاه‌ها، بسیاری از حقوق مالکانه افراد محدود و ممنوع شده است. از جمله احداث مستحدثات جدید، تملک، تغییر کاربری، صدور سند و ...، در این خصوص فارغ از اینکه آیا منظور از محدوده ایمنی همان حریم حفاظتی و امنیتی موضوع «قانون تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور» هست یا خیر، تأمین حقوق مالکان براساس «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت» مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی شده است. مسئله ای که در این خصوص وجود دارد این است که در لایحه قانونی مذکور، درباره نحوه تأمین حقوق صاحبان حق صرفاً در حالت «تملک» اراضی و املاک آن‌ها تعیین تکلیف شده و در خصوص نحوه تأمین حقوق صاحبان حق در سایر حالات (ممنوعیت احداث هرگونه مستحدثات جدید، جابه‌جایی، صدور سند و تغییر کاربری و...) تعیین تکلیف نشده است. لذا مشخص نیست چگونه بر اساس قانون مذکور این حقوق استیفاء می‌گردد و در نتیجه این ماده از این جهت ابهام دارد.

۲. اطلاق ملاک عمل قرارداد «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت» مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه ماده (۴) آن، با توجه به نظرات متعدد شورای نگهبان درباره این قانون محل تأمل است.

۳. در تبصره «۱» این ماده، اطلاق واگذاری تصویب «الزامات، مقررات و مصوبات نظام ایمنی هسته‌ای کشور» به هیئت‌وزیران و الزام کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و غیردولتی به اجرای آن، از جهت ماهیت تقنینی این امور، تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۴. نکته: ظاهراً منظور از «پرداخت غیرنقدی» بهای املاک به مالکان در ذیل این ماده، اجرای سازوکار تعیین‌شده در ماده (۶) «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت»^۱ است.

۵. مشابه حکم این ماده (به جز تبصره «۲») در ماده (۱۳۶) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

ماده (۳۰) - ابهام و مغایرت با اصول ۴۰ و ۴۷

۱. در بند «الف» این ماده، عبارت «ستاد آب کشور» ابهام دارد و معلوم نیست منظور از آن و اینکه وزارت نیرو تشکیلات آن را «تجدید سازمان» کند، چیست؛ چراکه در این خصوص قوانین و مقررات متعددی وجود دارد که تشکیلات متعددی را مستقر نموده است. لذا حکم این بند که به طور مطلق وزارت نیرو را مکلف می‌کند تشکیلات ستاد آب کشور را «تجدید سازمان» کند، از جهت اصلاح قوانین و مقررات، شبهه مغایرت با اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی را دارد.

۲. در بند «ب» این ماده، اگرچه مقرر شده در صورت فروش حقا به حقابداران به آن‌ها خسارت پرداخت شود، لکن مشخص نیست فروش حقا به حقابداران با رضایت آن‌ها خواهد بود یا خیر و همچنین این خسارت صرفاً ناظر به جلوگیری از استفاده از حق مزبور و قیمت آن می‌باشد و یا اینکه خسارات ناشی از این موضوع (نظیر از بین رفتن محصول) نیز قابل دریافت است. لذا بند مذکور از این جهات واجد ایراد و ابهام است.

لازم به ذکر است مطابق تبصره «۱» ماده (۱۸) «قانون توزیع عادلانه آب» مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ «حقا به عبارت از حق مصرف آبی است که در دفاتر جزء جمع قدیم یا اسناد مالکیت یا حکم دادگاه یا مدارک قانونی دیگر قبل از تصویب این قانون برای ملک یا مالک آن تعیین شده باشد». بنابراین حقا به در ملکیت افراد است.

ماده (۳۱) - مغایرت با اصل ۷۵

مشابه حکم این ماده در بند «ب» ماده (۱۴۷) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

۱. ماده ۶- در مواردی که «دستگاه اجرایی» مقتضی بداند و در صورت رضایت مالک عوض اراضی تملیک‌شده از اراضی مشابه ملی یا دولتی متعلق به خود تأمین و با حفظ ضوابط مندرج در قوانین و مقررات مربوط، به مالکین واگذار می‌نماید. در این صورت نیز تعیین بهای عوض و معوض به‌عهد هیئت کارشناسی مندرج در این قانون می‌باشد.

۲. ماده ۱۳۶- هرگونه احداث مستحقات جدید، تملک، جابه‌جایی، صدور سند و تغییر کاربری اراضی در محدوده ایمنی نیروگاه‌ها و تأسیسات هسته‌ای به‌عنوان سکونتگاه دائم ممنوع است و حقوق صاحبان حق در اراضی و املاک واقع در محدوده مذکور، براساس قانون «نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت» تأمین می‌گردد. تملک و تصرف املاک مذکور پس از پرداخت نقدی بهای آن به مالکان به قیمت کارشناسی امکان‌پذیر است.

تبصره- الزامات، مقررات و مصوبات نظام ایمنی هسته‌ای کشور که توسط مرکز نظام ایمنی سازمان انرژی اتمی ایران در زمینه فناوری هسته‌ای و پرتوی ابلاغ می‌شود، برای کلیه دستگاه‌های اجرایی و اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی مرتبط، لازم‌الاجرا است.

۳. ماده ۱۴۷ - ...

ب- به منظور رفع معارض از اراضی دولتی و ملی، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور حسب مورد پس از تأیید بالاترین مقام دستگاه اجرایی مربوط، از پرداخت هزینه‌های دادرسی معاف است.

ماده (۳۲) - مغایرت با اصول ۴۵، ۸۵ و ۵۲ قانون اساسی و ابهام

۱. صدر این ماده که «بهره‌برداری از جنگل‌ها» را در چارچوب «مصوبات هیئت‌وزیران» ممکن دانسته است، مغایر حکم اصل ۴۵ قانون اساسی است. چراکه به موجب اصل مزبور ترتیب استفاده از «انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل جنگل‌ها» به‌موجب «قانون» معین می‌شود و لکن ماده حاضر «بهره‌برداری از جنگل‌ها» را به موجب «مصوبات هیئت‌وزیران» دانسته است که مغایر اصل مزبور و از جهت تفویض موضوعی با ماهیت قانون، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۲. عبارت «احکام این ماده» که برای تخلف از آن مجازات تعیین شده است، ابهام دارد؛ چراکه در این ماده حکم خاصی گفته نشده و از این جهت که ممکن است منظور از این عبارت، تعیین مجازات برای تخلف از مفاد «مصوبات هیئت‌وزیران» باشد، شبهه مغایرت با اصول ۳۶ و ۸۵ قانون اساسی دارد.

۳. عبارت ذیل این ماده که در لایحه دولت نبوده است، از جهت محدود کردن اختیار دولت در تهیه لایحه بودجه مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

۴. مشابه حکم این ماده در تبصره ماده (۱۴۸) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

بندهای الحاقی -

بند الحاقی «۱»، ماده الحاقی (۶۶) و بندهای الحاقی «۲» و «۳» همان ماده الحاقی (۱۶) هستند که به ذیل این ماده انتقال یافته‌اند.

بند الحاقی «۱» - مغایرت با اصول ۱۱۲ و ۱۳۸

۱. با توجه به اینکه بند «ب» ماده (۱) «قانون برگزاری مناقصات» مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ که مشمولان این قانون را تعیین کرده است، مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام است، حکم بند حاضر که به «سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست» اجازه می‌دهد «قانون برگزاری مناقصات» را رعایت نکنند، به‌نوعی اصلاح مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده و لذا براساس نظر تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان که «هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد»، مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی است.

۲. با توجه به اینکه «دستورالعمل اجرایی» مذکور در ذیل این بند، در واقع همان آیین‌نامه اجرایی این بند است، حکم ذیل این بند که تصویب «دستورالعمل اجرایی این ماده» را به «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور» واگذار کرده است، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

۱. ماده ۱۴۸ - ...

تبصره - بهره‌برداری از جنگل‌ها فقط در چهارچوب مصوبات هیئت‌وزیران ممکن است و بهره‌برداری از مراتع و زیستگاه‌های طبیعی تنها بر مبنای توان بوم‌شناختی (اکولوژیک) و ضرورت حفظ آن‌ها مجاز و مازاد بر آن ممنوع است. متخلف از احکام این تبصره علاوه بر جبران خسارت، ملزم به پرداخت جریمه‌ای معادل تا دو برابر قیمت جنگل و یا مرتع و زیستگاه مورد بهره‌برداری یا تلف شده است.

بند الحاقی (۳) - ابهام

تکلیف وزارت جهادکشاورزی مبنی بر تعیین تکلیف تنسيق و ممیزی و تفکیک محدوده مراتع عشایری از مراتع روستایی از این جهت که ممکن است سبب سلب حقوق افراد شود و همچنین در مواردی مستلزم رسیدگی قضائی باشد واجد ابهام است.

ماده (۳۳) - مغایرت با اصل ۸۵ و ابهام

۱. بند «ب» این ماده که تعیین عوارض را علی‌الاطلاق و بدون ضابطه به «شورای اقتصاد» واگذار کرده است، تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۲. در بند «پ» این ماده، وصول همه خسارات وارده از «واردکننده خسارت» ابهام دارد و معلوم نیست این حکم صرفاً مربوط به حالت «تقصیر» و «تخلف» واردکننده خسارت و به میزان تقصیر و تخلف وی است یا نه. همچنین عبارت «ابنیه فنی و تأسیسات» به صورت عام و بدون قید آمده است و لذا مشخص نیست این حکم نسبت به چه مواردی اعمال می‌شود.

۳. در بند «ث» این ماده، عبارت «دولت مجاز است در این رابطه تخفیفات و تسهیلات گمرکی را اعمال کند» ابهام دارد و معلوم نیست به این معناست که دولت صرفاً تخفیفات و تسهیلات موجود را اعمال خواهد نمود و یا اینکه دولت، تخفیفات و تسهیلات جدید وضع می‌کند که در صورت اخیر، مغایر با اصول ۵۱ و ۸۵ قانون اساسی است.

۴. حکم انتهای تبصره (۱) این ماده، مبنی بر مصرف اعتبارات موضوع برخی بندهای این ماده «براساس بودجه سالانه آن سازمان» ابهام دارد و اگر به این معنی باشد که اعتبارات مزبور براساس بودجه سالانه «مصوب مجمع عمومی سازمان» مصرف شود، مغایر اصول ۵۲ و ۵۳ قانون اساسی مبنی بر انجام کلیه دریافت‌ها و پرداختها به موجب قانون است و به تبع مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

۵. مشابه حکم این ماده در ماده (۱۶۳) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ آمده است.

۱. ماده ۱۶۳ -

الف- به‌منظور تأمین منابع مورد نیاز جهت توسعه و نگهداری و بهره‌برداری امور حمل‌ونقل جاده‌ای به سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای اجازه داده می‌شود از جابه‌جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور به‌استثنای جاده‌های روستایی و عشایری براساس تن-کیلومتر و نفر-کیلومتر با پیشنهاد مجمع عمومی سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای و با تصویب شورای اقتصاد عوارض وصول نماید.

ب- میزان وصول عوارض هر تن-کیلومتر حمل‌ونقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی که مبادرت به حمل‌ونقل کالای عبوری و ترانزیت خارجی می‌کنند با پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌شود.

ج- صددرصد (۱۰۰٪) خسارات وارده بر ابنیه فنی و تأسیسات، از واردکننده خسارت توسط سازمان مذکور وصول می‌شود.

د- به‌منظور کمک به تدارک ناوگان حمل‌ونقل جاده‌ای بین شهری و احداث پایانه‌های مسافری و باری و مجتمع‌های خدمات رفاهی بین راهی توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی با اولویت تعاونی‌های ایثارگران، از محل منابع داخلی شرکت‌های وابسته به وزارت راه و شهرسازی در قالب وجوه اداره‌شده پرداخت می‌شود.

ه- به شرکت‌های ایرانی حمل‌ونقل جاده‌ای اجازه داده می‌شود که با تأیید و تشخیص سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای، کامیون‌های مورد نیاز خود را که استانداردهای روز را دارا بوده و عمری کمتر از سه سال داشته باشند، مشروط به وجود خدمات پس از فروش موضوع قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان خودرو مصوب ۱۳۸۶/۳/۲۳، به نام شرکت خود وارد کنند. دولت مجاز است در این رابطه تخفیفات و تسهیلات گمرکی را اعمال نماید. استفاده از این تخفیفات منوط به خروج یک کامیون فرسوده با عمر بیش از بیست‌وپنج سال به‌زای هر کامیون وارداتی است. آیین‌نامه نحوه اجرای این بند توسط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی و معاونت تهیه و حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

و- به‌منظور بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌ها و موقعیت جغرافیایی کشور:

۱- وزارت راه و شهرسازی با هماهنگی و مشارکت مرکز آمار ایران موظف است تا پایان سال دوم برنامه نسبت به ایجاد بانک جامع حمل‌ونقل کشور و استقرار سامانه اطلاعات جامع حوادث و سوانح حمل‌ونقل، دربرگیرنده اطلاعات دریافتی از پلیس، بخش بهداشت و درمان کشور، سازمان‌های راهداری، هواپیمایی کشوری و بنادر و

ماده (۳۴) - مغایرت با اصول ۱۲۶ و ۶۰، ابهام و نکته

۱. در این ماده، تشکیل «شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان» مغایر اصول ۱۲۶ و ۶۰ قانون اساسی به نظر می‌رسد؛ چراکه اولاً، بسیاری از وظایف این شورا، از امور مربوط به اصل ۱۲۶ قانون اساسی است که در وضعیت کنونی در صلاحیت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور است. ثانیاً، بخشی از وظایف این شورا ناظر به مسئولیت‌های قوه مجریه است که برطبق اصل ۶۰ قانون اساسی، باید از طریق رئیس‌جمهور و وزار اعمال شود..

۲. در تبصره «۱» بند «الف» این ماده، اینکه «شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان» درخصوص توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح استان، «بالاترین نهاد تصمیم‌گیری» است، ابهام دارد؛ چراکه مرجع تصمیم‌گیری درخصوص بسیاری از این امور در قوانین مختلف مشخص شده است و اگر اطلاق این عبارت به معنای نادیده گرفتن این قوانین باشد، شبهه مغایرت با اصل ۸۵ قانون اساسی را دارد.

۳. نکته: «کمیته برنامه‌ریزی شهرستان» مذکور در انتهای تبصره «۲» این ماده، در ماده (۴۴) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۱ مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ ذکر شده است.

۴. مشابه حکم این ماده در ماده (۱۷۸) «قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ بیان شده است.

دریانوردی، شرکت راه‌آهن و سایر سازمان‌های ذی‌ربط با هدف تجمیع، شفاف‌سازی و ارائه داده‌ها و اطلاعات صحیح و قابل‌استفاده در تحلیل و تدوین اهداف و برنامه‌های ملی ایمنی اقدام نماید. گزارش آماری حمل‌ونقل کشور همه‌ساله توسط مرکز آمار ایران تدوین و منتشر می‌شود.

۲- طرح جامع حمل‌ونقل کشور با هدف پاسخ‌گویی به تقاضاهای بالفعل و بالقوه و دستیابی به جایگاه مناسب در حوزه‌های ایمنی، انرژی، اقتصاد، حمل‌ونقل و محیط‌زیست تا پایان سال سوم برنامه به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد. از زمان تصویب طرح جامع، شروع کلیه طرح‌های جدید توسعه و ساخت زیربنای حمل‌ونقل، فقط براساس این طرح و در قالب بودجه سنواتی قابل اجرا است.

۳- دولت موظف است سازوکارهای قانونی لازم به‌منظور کاهش سالانه ده‌درصد (۱۰٪) میزان تلفات جانی ناشی از تصادفات رانندگی در جاده‌های کشور در طول برنامه را فراهم نماید.

ز- به‌منظور تسهیل تجارت، رقابت‌پذیر کردن فعالیت‌های حمل‌ونقل با توجه به مزیت‌های نسبی در زنجیره عرضه و خدمات ترابری منطقه‌ای و بین‌المللی، دولت مجاز است:

۱- از ایجاد پارک‌های پشتیبانی (لجستیک)، احداث پایانه‌ها، شهرک‌های حمل‌ونقل ترکیبی مسافری و باری و گسترش بنادر خشک توسط بخش خصوصی و تعاونی حمایت نماید.

۲- نسبت به تهیه طرح مکان‌یابی پایانه‌های بارگنج (کانتینری) و حمل‌ونقل ترکیبی در شبکه اصلی و عبوری (ترانزیتی) کشور اعم از شمالی-جنوبی، شرقی-غربی و نیز شبکه آسیایی تا پایان سال دوم برنامه و اجرای آن از طریق بخش خصوصی و تعاونی اقدام نماید.

۳- سازوکارهای لازم برای تحقق افزایش حجم عبور (ترانزیت) خارجی کالا، سالانه حداقل تا میزان ده‌درصد (۱۰٪) را تا پایان برنامه فراهم نماید.

تبصره ۱- کلیه دریافتی‌های موضوع بندهای «الف»، «ب» و «ج» این ماده پس از وصول، به حساب سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای نزد خزانه‌داری کل واریز می‌شود تا براساس بودجه سالانه آن سازمان به مصرف برسد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۳/۳۱)- در موارد موضوع بند «د» این ماده و همچنین در مورد ایجاد جایگاه‌های عرضه سوخت، وزارت جهاد کشاورزی نسبت به واگذاری حق بهره‌برداری اراضی منابع ملی خارج از حریم شهرها به‌صورت قیمت‌های ترجیحی یا رایگان براساس سیاست‌های مصوب شورای اقتصاد با معرفی وزارت راه و شهرسازی اقدام نماید.

۱. ماده ۴۴- به‌منظور تمرکززدایی و افزایش اختیارات در جهت توسعه و عمران و توازن منطقه‌ای استان، اقدامات زیر صورت می‌گیرد:

...

ج- کمیته برنامه‌ریزی شهرستان که متشکل از فرماندار (رئیس کمیته)، نماینده سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان (دبیر کمیته) و عضویت رؤسای دستگاه‌های اجرایی که مدیران کل آن‌ها عضو شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان هستند، موظف‌اند پروژه‌های عمرانی شهرستان را حداکثر پانزده روز پس از ابلاغ سهم شهرستان، مصوب و جهت مبادله موافقت‌نامه با دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به سازمان استان مذکور اعلام نمایند.

تبصره- فرمانداران موظف‌اند یک هفته قبل از تشکیل جلسات کمیته از نمایندگان شهرستان در مجلس شورای اسلامی (ضمن ارائه مستندات دستور جلسه) به‌عنوان ناظر در جلسات دعوت به‌عمل آورند.

۲. ماده ۱۷۸-

الف- به‌منظور تصمیم‌گیری، تصویب، هدایت، هماهنگی و نظارت در امور برنامه‌ریزی و بودجه استان‌ها، در چهارچوب برنامه‌ها و سیاست‌ها و خط‌مشی‌های کلان کشور، شورای برنامه‌ریزی و توسعه هر استان به ریاست استاندار و اعضای زیر تشکیل می‌شود:

تبصره‌های الحاقی -

تبصره های الحاقی این ماده به ترتیب همان بند «۱» ماده الحاقی (۴۸) و بندهای «۱» و «۲» ماده الحاقی (۶۲) هستند.

تبصره الحاقی «۱» - ابهام

حکم این تبصره از جهت اینکه اختصاص درصدی از اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای به صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی توسط شورای برنامه ریزی استان را بدون پیش بینی در قوانین بودجه سنواتی مقرر نموده است مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی مبنی بر لزوم همه پرداخت ها به موجب قانون می باشد.

تبصره الحاقی «۲» - مغایرت با اصل ۵۷ و نکته

۱. درخصوص آن قسمت از حکم تبصره الحاقی «۲» مبنی بر اینکه «آستان‌های مقدس ... و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته» درخصوص تمامی فعالیت‌های اقتصادی خود مشمول پرداخت مالیات شوند، اطلاق آن به‌ویژه درخصوص «آستان قدس رضوی»، علاوه بر شبهه مغایرت با موازین شرع، مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی است. توضیح آنکه برطبق سوابق موجود، در سال ۱۳۶۵ و در پی ارائه «لایحه مالیات‌های مستقیم» که در آن نام آستان قدس رضوی از ردیف سازمان‌هایی که مشمول معافیت مالیاتی بودند، حذف شده بود، حضرت امام خمینی (ره) شفاهاً مقرر فرمودند: «آستان قدس رضوی مالیات ندهد و به جناب آقای نخست‌وزیر هم گفته شود از آستان قدس نباید مالیات بگیرند» و در نتیجه در «قانون مالیات‌های مستقیم» مصوب سال ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی، موضوع پرداخت نکردن مالیات آستان قدس رضوی و شرکت‌های وابسته مسکوت ماند. به همین دلیل ایشان در مورخ ۱۳۶۸/۱/۲۰ نیز کتباً خطاب به نخست‌وزیر وقت تأکید فرمودند: «همان‌طور که قبلاً گفته‌ام، آستان قدس رضوی و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته از پرداخت هرگونه مالیاتی معاف می‌باشند.»^۱ در سال ۱۳۸۰ و در پی تصویب «لایحه اصلاح موادی از قانون

۱- رئیس واحد استانی وزارتخانه‌های دارای واحد استانی (یک نفر)

۲- معاون برنامه‌ریزی استان

۳- مدیرکل تربیت بدنی استان

۴- رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان

۵- مدیرکل حفاظت محیط‌زیست استان

۶- فرمانداران (حسب مورد)

۷- فرمانده بسیج استان

تبصره- در مورد وزارتخانه‌هایی که چند واحد استانی دارند یک نفر از رؤسای واحدهای تابعه استان به انتخاب وزیر در جلسات شورا شرکت می‌کند.

ب- برای افزایش اختیارات شهرستان‌ها در چهارچوب وظایف شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، کمیته برنامه‌ریزی در هر شهرستان به ریاست فرماندار تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- اعضای کمیته برنامه‌ریزی شهرستان شامل رؤسای اداری شهرستان (متناظر ادارات کل استانی) است.

تبصره ۲- نیابت ریاست شورا در غیاب استاندار و دبیری شورای مذکور برعهده معاون برنامه‌ریزی استاندار است.

ج- دو نفر از نمایندگان استان با پیشنهاد مجمع نمایندگان استان و تصویب مجلس به‌عنوان ناظر در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و نمایندگان هر شهرستان به‌عنوان ناظر در کمیته برنامه‌ریزی شهرستان عضویت خواهند داشت.

د- جلسات شورا با حضور دوسوم اعضا، رسمی و مصوبات آن با اکثریت بیش از نصف اعضای حاضر معتبر است. رأی‌گیری در جلسات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان با ورقه و به‌صورت مخفی است.

ه- آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل شرح وظایف، اختیارات مندرج در این ماده و کارگروه‌های تخصصی شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و کمیته برنامه‌ریزی شهرستان به پیشنهاد معاونت به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

و- وزارت کشور موظف است علاوه بر اخذ و ارائه نسخه‌ای از بودجه و برنامه‌های مصوب استانی و شهرستانی به نمایندگان استان هر ساله گزارش عملکرد استانی برنامه و هر سه ماه یک بار نیز گزارش پیشرفت بودجه را در اختیار مجلس شورای اسلامی قرار دهند.

۱. صحیفه امام، جلد ۲۱، صص ۳۴۷ و ۳۴۸.

مالیات‌های مستقیم» در مجلس شورای اسلامی که در آن بر معافیت مالیاتی «موقوفات، نذورات، پذیره، کمک‌های دریافتی نقدی و غیرنقدی» آستان قدس رضوی تأکید شده بود لکن درآمدهای حاصل از فعالیت‌های اقتصادی آن مشمول مالیات شده بود، شورای نگهبان در نظر شماره ۸۰/۲۱/۳۰۲۹ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۸، «اطلاق عدم معافیت مالیاتی ... نسبت به مواردی که حضرت امام^(ره) و مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) نظر به معافیت داده‌اند، نظیر آستان قدس رضوی [را] خلاف شرع و مغایر اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی» شناخت. در نهایت و پس از چند دور رفت و برگشت مصوبه، متن کنونی ماده (۱۳۹) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم از نظر شورای نگهبان مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد. در وضعیت کنونی و براساس بند «الف» ماده اخیرالذکر، «موقوفات، نذورات، پذیره، کمک‌های دریافتی نقدی و غیرنقدی» آستان قدس رضوی به صراحت از معافیت مالیاتی برخوردارند و در مورد مشمول مالیات به درآمدهای حاصل از فعالیت‌های اقتصادی آن، در تبصره «۴» ماده اخیرالذکر چنین مقرر شده است که این امر «براساس نظر مقام معظم رهبری انجام می‌گیرد.»

در این خصوص ذکر این نکته لازم است که در ماده (۱) «لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحات بعدی» (موضوع الحاق ماده (۳) به «قانون مالیات‌های مستقیم») چنین پیش‌بینی شده بود که «در مواردی که به استناد فرامین و مجوزهای حضرت امام خمینی^(ره) یا مقام معظم رهبری اشخاصی نظیر آستان‌های مقدس ... و شرکت‌های وابسته به اشخاص مذکور و سایر اشخاص از معافیت مالیاتی بهره‌مند شده‌اند، از تاریخ اجرای این اصلاحیه نسبت به کلیه فعالیت‌های اقتصادی خود مطابق این قانون مشمول پرداخت مالیات خواهند شد» که دفتر مقام معظم رهبری طی نامه شماره ۱/۲۲۶۶۳ مورخ ۱۳۹۲/۱/۲۱، نظر ایشان را در این خصوص چنین اعلام کرد: «در مورد آستان‌های مقدس در ماده (۱۳۹) قانون و تبصره‌های آن تعیین تکلیف گردیده و لذا نیاز به حکم جدیدی ندارد.»

همچنین در ماده (الحاقی ۵۳) «طرح الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» مصوب ۱۳۹۳/۹/۱۹ مجلس شورای اسلامی آمده بود: «به منظور ... آستان قدس رضوی و آن دسته از مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح و ستاد اجرایی فرمان امام و سایر دستگاه‌های اجرایی که تا زمان تصویب این قانون مالیات پرداخت نکرده‌اند، موظف به پرداخت مالیات مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده می‌باشند، ...» که شورای نگهبان در بند «۳۵» نظر شماره ۹۳/۱۰/۳۲۸۴ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۱، در خصوص آن اعلام کرد: «در ماده الحاقی ۵۳، چون وضعیت مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی مذکور یکسان نیست، باید طبق ضوابط تعیین شده توسط مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) که در نامه‌های شماره ۱/۲۲۶۶۳ مورخ ۱۳۹۲/۱/۲۱ دفتر مقام معظم رهبری، شماره ۵/۶۰۶۱۷ مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۷ معاونت نظارت و حسابرسی دفتر مقام معظم رهبری ... ذکر گردیده، اصلاح شود والا مغایر اصول ۵۷ و ۱۱۰ قانون اساسی می‌باشد.» مجلس نیز برای رفع این ایراد، قید «به استثنای

مواردی که اذن ولی فقیه وجود دارد» را به ماده مذکور افزود که نهایتاً به صورت ماده (۷۸) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۱ مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، تصویب شد.

۲. نکته: درخصوص قسمت دیگر حکم تبصره الحاقی «۲» مبنی بر اینکه «قرارگاه‌های سازندگی و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته» درخصوص تمامی فعالیت‌های اقتصادی خود مشمول پرداخت مالیات شوند، ذکر این نکته لازم است که در وضعیت فعلی برطبق ماده (۷۸) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، «بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح (به‌استثنای مواردی که اذن ولی فقیه وجود دارد)» مشمول پرداخت مالیات مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده هستند و دفتر مقام معظم رهبری طی نامه شماره ۱/۲۲۶۶۳ مورخ ۱۳۹۲/۱/۲۱، نظر ایشان را درخصوص «مالیات قرارگاه‌های سازندگی و شرکت‌های وابسته به آن‌ها» چنین اعلام کرده است: «درخصوص مالیات قرارگاه‌های سازندگی و شرکت‌های وابسته به آن‌ها ... فرمان و مجوز خاصی از سوی مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} صادر نشده است.»

تبصره الحاقی «۳»-

مشابه حکم این تبصره این ماده در بند «ر» ماده (۲۲۴) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

ماده (۳۵) - مغایرت با اصول ۸۵، ۵۲ و ۷۵، ابهام و نکته

۱. «ترکیب اعضای شورای عالی آمایش سرزمین» ماهیت تقنینی دارد و لذا حکم تبصره «۳» این ماده مبنی بر تصویب این امر در هیئت‌وزیران، نوعی تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. همچنین با توجه به معلوم نبودن ترکیب اعضای این شورا، نحوه اعمال وظایف در نظر گرفته شده برای آن واجد ابهام است و می‌تواند منجر به مغایرت با اصول ۶۰ و ۱۳۸ قانون اساسی گردد. ذکر این نکته لازم است که ترکیب اعضای شورای آمایش سرزمین در ماده

۱. ماده ۷۸- به منظور برقراری عدالت آموزشی و اجرای اصل سی‌ام (۳۰) قانون اساسی و تجهیز کلیه آموزشگاه‌های آموزش و پرورش با اولویت مناطق محروم و روستاها، آستان قدس رضوی و آن دسته از مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح و ستاد اجرایی فرمان امام و سایر دستگاه‌های اجرایی که تا زمان تصویب این قانون مالیات پرداخت نکرده‌اند، به‌استثنای مواردی که اذن ولی فقیه وجود دارد، موظف به پرداخت مالیات مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده می‌باشند، منابع حاصله صرفاً جهت توسعه عدالت آموزشی در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می‌گیرد تا براساس آیین‌نامه‌ای که به این منظور تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد، هزینه نماید.

۲. ماده ۲۲۴- قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۰ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن با اصلاحات و الحاقات زیر برای دوره برنامه پنجم تنفیذ می‌شود:

...

ر- هزینه خدمات مدیریت طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی، شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل، سازمان توسعه برق ایران، شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی، شرکت مادر تخصصی حمل و نقل ریلی کشور وابسته به وزارت کشور و مؤسسه جهاد نصر، حداکثر تا دوونیم درصد (۲/۵) عملکرد تخصیص اعتبارات ذی‌ربط با احتساب اعتبارات دریافتی از منابع بودجه عمومی کشور، توسط معاونت تعیین می‌گردد.

۱۸۲) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ که مشابه حکم صدر و بندهای «الف» و «ب» و تبصره «۳» این ماده در آن آمده، ذکر شده است.

۲. در این ماده، برخی اموری که در صلاحیت «شورای عالی آمایش سرزمین» قرار داده شده است، نظیر بررسی و تصویب برنامه‌ها و طرح‌های توسعه سرزمین در سطوح ملی و ضوابط ملی آمایش سرزمین و ... ماهیت تقنینی دارد و لذا واگذاری تصویب آن‌ها به این شورا، تفویض قانون‌گذاری بوده و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳. در بند «پ» این ماده، نسبت «ضوابط ملی آمایش سرزمین» و «اسناد آمایش ملی، منطقه‌ای و استانی» با سیاست‌های کلی آمایش سرزمین مشخص نیست و معلوم نیست در تصویب این ضوابط و اسناد، سیاست‌های مذکور لازم‌الرعایه است یا خیر؛ لذا بند مزبور از این جهت ابهام دارد.

۴. نکته: بند «ب» این ماده که بررسی و تصویب برنامه‌ها و طرح‌های توسعه سرزمین در سطوح استانی در صلاحیت شورای عالی آمایش سرزمین قرار داده است با جزء «۱» بند «ب» ماده (۳۴) مصوبه مبنی بر بررسی و تصویب برنامه‌های توسعه استان در راستای جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تعارض دارد.

۵. نکته: هرچند تبصره «۵» این ماده در لایحه دولت نبوده است ولی از این جهت که می‌تواند در راستای اجرایی کردن بند «۲۱» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه^۲ قلمداد شود، مغایرتی با اصل ۷۵ قانون اساسی ندارد.

بندهای الحاقی -

بندهای الحاقی «۱» و «۲» این ماده الحاقی (۸) و (۴۲) مصوبه پیشین می‌باشند که به ذیل این ماده منتقل شده‌اند.

بند الحاقی «۱» - مغایرت با اصل ۷۵ و بند «۱» اصل ۱۱۰

۱. در ماده (۱۵۹) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۳ مشابه حکم این ماده قابل مشاهده است.
۲. در جزء «۳» این بند، معافیت مالیاتی واحدهای صنعتی، معدنی و خدماتی در مناطق غیربرخوردار از اشتغال، به میزان معافیت‌های منظور شده در مناطق آزاد تجاری-صنعتی، با توجه به بند «۱۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که «اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی» را پیش‌بینی کرده، مغایر با بند «۱» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است.

بند الحاقی «۲» - مغایرت با اصول ۵۲ و ۷۵

۱. ماده ۱۸۲ - به‌منظور هماهنگی و نظارت بر تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های توسعه سرزمینی، «شورای آمایش سرزمین» با مسئولیت معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و با شرح وظایف اصلی ذیل تشکیل می‌شود:

الف- تدوین، تصویب و نظارت بر استقرار «نظام یکپارچه برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه سرزمینی» و تنظیم روابط ارکان اصلی آن

ب- بررسی و تصویب برنامه‌ها و طرح‌های توسعه سرزمینی در سطوح ملی، منطقه‌ای و استانی و نظارت بر اجرای آن‌ها

دو نفر از اعضای کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و عمران مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس به‌عنوان عضو ناظر در جلسات شورا شرکت می‌نمایند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل شرح وظایف تفصیلی، مسئولیت‌ها، اختیارات و ارکان شورا حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد معاونت (دبیرخانه) به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۳/۳۱) - ترکیب اعضای شورا علاوه بر معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور عبارت‌اند از: وزیران کشور، اطلاعات، جهاد کشاورزی، اقتصادی و دارایی، راه و شهرسازی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و سه نفر صاحب‌نظر شاغل در دستگاه‌های اجرایی به انتخاب رئیس‌جمهور.

۲. بند «۲۱» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه: توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور در محور چابهار-خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران.

۳. ماده ۱۵۹ - به منظور تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی در کشور اقدامات زیر انجام می‌شود:

الف- معافیت موضوع ماده (۱۳۸) قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحات بعدی در طول برنامه به میزان پانزده واحد درصد (۱۵٪) افزایش می‌یابد.

ب- میزان معافیت مالیاتی واحدهای صنعتی و معدنی مناطق کمتر توسعه یافته تا سقف معافیت‌های منظور شده در مناطق آزاد تجاری - صنعتی افزایش می‌یابد.

۱. تکلیف دولت به اختصاص (۳٪) از درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی در بودجه‌های سنواتی، به‌منظور اجرای برنامه‌های عمرانی استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و مناطق کمتر توسعه‌یافته، از آن جهت که صلاحیت دولت جهت ارائه لایحه بودجه سالیانه را محدود می‌کند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

۲. حکم این بند از آن جهت که در ماده (۱۳۲) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۱ و همچنین جزء «۳» بند «ب» ماده (۴۴) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۲ سهم مناطق نفت‌خیز و کمتر توسعه یافته مجموعاً دو درصد در نظر گرفته شده است ولی در بند حاضر که به موجب اصلاحات نمایندگان اضافه شده، این سهم به سه درصد افزایش یافته است باعث افزایش هزینه‌های عمومی شده و به دلیل عدم تأمین بار مالی جدید مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده (۳۶)

مشابه حکم این ماده (به‌جز تبصره) در ماده (۲۰۰) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ ذکر شده است.

بند الحاقی - نکته و تذکر

این بند همان بند «ب» ماده الحاقی (۵) مصوبه پیشین می‌باشد.

۱. این بند، از طریق اصلاح بند «۳» ماده (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی^۴ (اصلاحی ۱۳۹۰) اقدام به تسهیل شرایط معافیت از انجام خدمت سربازی کرده است. با توجه به اینکه با تأیید این مصوبه تعداد قابل توجهی از مشمولان خدمت سربازی از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف خواهند شد و این امر می‌تواند بر توان نیروهای مسلح اثرگذار باشد، به نظر می‌رسد کسب نظر مقام معظم رهبری (ستاد کل نیروهای مسلح) در این زمینه لازم و ضروری است؛ درحالی‌که مشخص نیست آیا موافقت ایشان در این رابطه کسب شده است یا خیر؟
در خصوص تبصره ذیل این بند نیز لازم به ذکر است که این تبصره هیچ‌گونه تناسبی با بند «۳» ماده (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی ندارد و ذکر آن در اینجا بی‌وجه است.

۱. ماده ۱۳۲ - دولت دو درصد (۲٪) از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را به ترتیب یک سوم به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم به شهرستان‌ها و مناطق کمتر توسعه یافته جهت اجرای برنامه‌های عمرانی در قالب بودجه‌های سنواتی اختصاص دهد.

تعیین تکلیف برای دولت در قانون، با صلاحیت دولت جهت ارائه لایحه بودجه مغایرت دارد و الزام دولت به تکلیف خاص مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

۲. ماده ۴۴ - ...

بند ب - ..

۳ - اعتبارات موضوع دو درصد (۲٪) نفت و گاز (سهم یک سوم استان صرفاً به مناطق نفت‌خیز و گازخیز استان و سهم دو سوم استان صرفاً به مناطق توسعه نیافته) به تفکیک شهرستان

۳. ماده ۲۰۰ - در زمان صلح با تأیید ستادکل نیروهای مسلح، قسمتی از نیاز دولت، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به نیروی انسانی با استفاده از خدمت مشمولان وظیفه مشروط به عدم ورود آسیب به آمادگی رزمی کشور و پس از گذراندن دوره آموزش نظامی تأمین می‌گردد. نیاز دولت، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به ستادکل اعلام می‌شود.

هزینه‌های مربوط به دوره آموزش نظامی برعهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح است و حقوق و مزایا و جیره استحقاقی در دوره خدمت از محل اعتبارات دستگاه مربوطه تأمین می‌گردد. میزان دریافتی این قبیل افراد نباید در مجموع از حد مقرر در قوانین نیروهای مسلح تجاوز نماید.
حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) از نیروهای انسانی فوق که فارغ‌التحصیل دانشگاه هستند، باید در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته کشور خدمت کنند.

۴. ماده ۴۵ - مشمولانی که پدر یا مادر یا فرزند یا برادر یا خواهر آنان در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن شهید یا جانباز یا اسیر یا جاویدالناظر شده یا بشوند و مراتب مورد تأیید نهادهای ذیربط باشد به شرح ذیل از انجام خدمت سربازی معاف می‌شوند:

۳ - به ازاء هر بیست و چهار ماه آزادگی، (۲۵٪) جانبازی و سی ماه سابقه حضور در جبهه یک نفر از فرزندان آزادگان، جانبازان و رزمندگان معاف می‌گردد.

۲. تذکر: عبارت مذکور در بند «۳» موضوع بند «ب» این ماده از لحاظ نگارشی واجد ایراد است و لازم است به جایگزینی و اصلاح عبارات مزبور به صورت مشخص تصریح شود.

ماده (۳۷) - مغایرت با اصول ۱۳۸، ۸۵ و ۷۵ قانون اساسی و ابهام

۱. در جزء «۱» بند «الف»، عبارت «مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌ها» واجد ابهام است و معلوم نیست منظور از آن مقررات موجود است و یا اینکه به معنای وضع مقررات جدید است.

۲. در جزء «۲» بند «الف» از جمله مواردی که در نظام فنی و اجرائی کشور بیان می‌شود «قواعد اساسی حاکم» بر کارفرمایان، مجریان، پیمانکاران و ... است. در صورتی که مقصود از این «قواعد اساسی» وضع این قواعد در حوزه های مربوط باشد، باتوجه به اینکه هم اکنون در این زمینه‌ها قوانینی از جمله قانون کار و غیره حاکم است، مشخص نیست این قواعد در صدد تعیین ضوابط این حوزه‌ها هم می‌باشد یا خیر و لذا بند مزبور از این حیث ابهام دارد.

۳. مشابه حکم این ماده (به جز اجزای بند «الف» و تبصره) در ماده (۲۱۴)^۱ و تبصره ماده (۲۲)^۲ «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» آمده است.

ماده (۳۹)

مشابه حکم این ماده در ماده (۲۳۳) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۳ آمده است.

ماده (۴۰) - ابهام و نکته

۱. در بند «الف» این ماده «عدم‌ثبت» تخلف محسوب شده است ولی ضمانت‌اجرای این تخلف مشخص نشده است و از این جهت ابهام دارد.

۱. ماده ۲۱۴ - دولت موظف است به منظور افزایش کارآمدی و اثربخشی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با رعایت قانون نحوه اجرای اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی اقدامات زیر را به اجرا درآورد:

الف- نظام فنی و اجرایی مصوب ۱۳۸۵ را با رویکردهای نتیجه‌گرا و کنترل هر سه عامل هزینه، زمان و کیفیت در اجرای پروژه، تا سال سوم برنامه اصلاح و از سال چهارم به مورد اجرا گذارد.

ب- روش‌های اجرایی مناسب از قبیل «تأمین منابع مالی، ساخت، بهره‌برداری و واگذاری»، «تأمین منابع مالی، ساخت و بهره‌برداری»، «طرح و ساخت کلید در دست»، «مشارکت بخش عمومی-خصوصی» و یا «ساخت، بهره‌برداری و مالکیت» را با پیش‌بینی تضمین‌های کافی به کارگیرد.

ج- از ابتدای سال دوم برنامه مدیریت کیفیت و مهندسی ارزش را در طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بزرگ و متوسط اجرا کند.

د- سازوکار تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بزرگ و متوسط از طریق گشایش اعتبارات اسنادی ریالی و ارزی نزد بانک‌های داخلی و خارجی همراه با پیش‌بینی ابزارهای مالی تضمینی را به تدریج به‌گونه‌ای پیاده کند که در پایان برنامه رابطه تأمین منابع مالی و اجرای طرح‌های فوق با نوسانات بودجه سالانه کاهش یابد.

ه- استانداردهای ملی حسابداری و حسابرسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای و قیمت تمام‌شده را که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و توسط معاونت تأیید و ابلاغ می‌گردد از ابتدای سال دوم برنامه در طرح‌های بزرگ و متوسط پیاده کند.

۲. ماده ۲۲ - ...

تبصره- دولت همچنین مکلف به تنظیم و اجرای سیاست‌های حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز می‌باشد و باید معادل کمک‌های تحقق‌یافته آنان را جهت تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام در بودجه سنواتی منظور نماید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف دو ماه از تصویب برنامه توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

۳. ماده ۲۳۳ - دستگاه‌های اجرایی می‌توانند پس از کسب موافقت و مجوز ستادکل نیروهای مسلح نسبت به تشکیل یگان‌های حفاظت اقدام کنند. این یگان‌ها از نظر به‌کارگیری سلاح و مهمات تابع ضوابط نیروهای مسلح می‌باشند و با رعایت ضوابط نیروی انتظامی تحت نظر دستگاه ذی‌ربط اداره خواهند شد.

شرح وظایف و اختیارات و سازماندهی و چگونگی تسلیح این یگان‌ها و آموزش و انتصاب فرماندهی هریک از این یگان‌ها و چگونگی ارتباط آن‌ها با نیروی انتظامی و نظارت بر عملکرد آن‌ها به تصویب ستادکل نیروهای مسلح می‌رسد.

۲. در بند «ث» این ماده، عبارت «هرگونه تغییرات در اساسنامه سرمایه‌نهادهای مالی نیز منوط به تأیید سازمان بورس و اوراق بهادار طبق ضوابط مربوط است» از جهت اینکه آیا این تغییرات در خصوص «نهادهای مالی دولتی»، مستلزم ترتیبات و تشریفات قانونی مبنی بر لزوم تصویب هیئت‌وزیران و اعلام نظر توسط شورای نگهبان می‌باشد یا خیر ابهام دارد. لازم به ذکر است که هم اکنون مطابق بند «۷» ماده (۷) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، تصویب اساسنامه ... نهادهای مالی موضوع این قانون» از وظایف و اختیارات هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار است.

۳. نکته: در ذیل بند «ث» این ماده، تصویب دستورالعمل تأیید صلاحیت حرفه‌ای مدیران نهادهای مالی در شورای عالی بورس و اوراق بهادار، از جهت مغایرت با اصل ۱۳۸ قانون اساسی ایرادی ندارد؛ چراکه برطبق تبصره ماده (۴) «قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۸۴/۹/۱، «مصوبات شورا(ی عالی بورس و اوراق بهادار) پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی لازم‌الاجرا خواهد بود.»

۴. حکم ذیل بند «ج» این ماده مبنی بر انتشار «سوابق کیفری» مدیران مذکور در این بند با تأیید «مرجع ذیصلاح»، واجد ابهام است و معلوم نیست منظور از این مرجع، مرجع قضایی است یا مثلاً هیئت داورى مذکور در ماده (۳۷) «قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران»^۱.

۵. مشابه حکم این ماده در ماده (۹۹) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

۱. ماده ۳۷- هیئت داورى متشکل از سه عضو می‌باشد که یک عضو توسط رئیس قوه قضائیه از بین قضات باتجربه و دو عضو از بین صاحب‌نظران در زمینه‌های اقتصادی و مالی به پیشنهاد سازمان و تأیید شورا به اختلافات رسیدگی می‌نماید. رئیس قوه قضائیه و سازمان با تأیید شورا علاوه بر نماینده اصلی خود، هریک، عضو علی‌البدل تعیین و معرفی می‌نمایند تا در صورت غیبت عضو اصلی مربوط، در هیئت داورى شرکت نماید. شرایط عضو علی‌البدل همانند عضو اصلی می‌باشد. تبصره ۱- ریاست هیئت داورى با نماینده قوه قضائیه خواهد بود.

۲. ماده ۹۹- به منظور ارتقای جایگاه بازار سرمایه در اقتصاد کشور و ساماندهی بازار متشکل اوراق بهادار اقدامات زیر انجام می‌شود. سایر تدابیر ساماندهی، مطابق ماده (۴) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ است.

الف- کلیه اشخاصی که تاکنون نسبت به انتشار اوراق بهادار اقدام کرده‌اند حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون مکلف‌اند نسبت به ثبت آن نزد سازمان بورس و اوراق بهادار اقدام نمایند. عدم ثبت، تخلف محسوب می‌شود ولیکن مانع از اجرای تکالیف قانونی برای ناشر اوراق بهادار نخواهد بود. ناشران اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان مذکور باید اطلاعات مالی خود را براساس ترتیبات مقرر در ماده (۴۵) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران منتشر نمایند.

ب- معاملات اوراق بهادار ثبت شده در سازمان فقط در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس دارای مجوز و با رعایت مقررات معاملاتی هریک از آنها حسب مورد امکان پذیر بوده و معامله اوراق بهادار مذکور بدون رعایت ترتیبات فوق فاقد اعتبار است.

ج- پس از معامله اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان که در یکی از بورس‌ها یا بازارهای خارج از بورس معامله شده‌اند و کالاهای معامله شده در بورس‌های کالایی، عملیات تسویه وجه و پایاپای (نقل و انتقال) پس از معاملات در شرکت‌های سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجه صورت می‌گیرد.

د- سوابق معاملات اوراق بهادار و معامله‌کنندگان آنها باید به‌گونه‌ای ثبت و نگهداری شوند که قابلیت بازسازی معاملات را داشته باشند. دستورالعمل اجرایی این بند حداکثر تا دو ماه پس از ابلاغ قانون توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهیه و ابلاغ می‌گردد.

ه- اعضای هیئت‌مدیره و مدیرعامل تمامی اشخاص حقوقی که تحت یکی از عناوین نهادهای مالی موضوع قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران و یا قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی تاکنون تشکیل شده‌اند و نزد مرجع ثبت شرکت‌ها در سراسر کشور به ثبت رسیده‌اند و نیز آن دسته از اشخاص حقوقی که موضوع فعالیت اصلی آنها نهاد مالی است موظف‌اند نهاد مالی تحت مدیریت خود را نزد سازمان بورس و اوراق بهادار به ثبت برسانند. خودداری از ثبت نهاد مالی تخلف محسوب می‌شود و فعالیت مدیران آنها مشمول بند «۱» ماده (۴۹) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران است. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است نهادهای مالی را فقط با مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار ثبت نموده و از ثبت نهادهای مالی بدون مجوز خودداری نماید. هرگونه تغییرات در اساسنامه و سرمایه‌نهادهای مالی نیز منوط به تأیید سازمان بورس و اوراق بهادار طبق ضوابط مربوطه است. تأیید صلاحیت حرفه‌ای مدیران نهادهای مالی براساس دستورالعملی است که به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار می‌رسد.

و- کالاهایی که در بورس‌های کالایی به‌عنوان بازار متشکل، سازمان یافته و تحت نظارت پذیرفته شده و مورد دادوستد قرار می‌گیرد طبق قوانین و مقررات حاکم بر آن بورس‌ها عرضه شده و مورد معامله قرار می‌گیرد. عرضه، معامله، تسویه و تحویل نهایی کالاهای مذکور مشمول قوانین و مقررات مربوطه بازارهای غیرمتشکل کالایی نیست.

ز- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که به‌عنوان مدیران نهادهای مالی، تشکلهای خودانتظام و ناشران اوراق بهادار موضوع ماده (۱۳) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی انتخاب شده یا می‌شوند مکلف‌اند مدارک هویت و کلیه اسناد و مدارک مربوطه

ماده (۴۱) - تذکر

۱. تذکر در تبصره این ماده، باتوجه به اینکه مراجعی نظیر مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره) در پیشنهاد آئین نامه اجرایی این ماده دخیل شده اند و از سوی دیگر از جمله اهداف این ماده علاوه بر زنده نگهداشتن مبانی و اندیشه امام (ره)، زنده نگه داشتن مبانی و اندیشه مقام معظم رهبری نیز می باشد، لازم است «دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی)» نیز در پیشنهادکنندگان آیین نامه اجرایی این ماده ذکر شود.

۲. مشابه حکم صدر این ماده در ماده (۷) «قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ ذکر شده است.

بندهای الحاقی -

بندهای الحاقی «۱» الی «۶» به ترتیب همان مواد الحاقی (۹)، (۱۰)، (۱۱)، (۱۲)، (۲۱) و (۳۸) مصوبه پیشین هستند.

بند الحاقی «۱» - مغایرت با اصل ۷۴

با توجه به مفاد بند «۶۹» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه^۲ می توان این بند را در راستای اجرایی نمودن این سیاست‌ها به شمار آورد. البته با عطف نظر به اینکه بر طبق رویه شورای نگهبان، صلاحیت دولت در ارائه لایحه به مجلس اختیاری است، تکلیف دولت به تهیه و ارائه «لایحه سند جامع سبک زندگی اسلامی - ایرانی» به مجلس مغایر با اصل ۷۴ قانون اساسی می باشد.

بند الحاقی «۲» - ابهام و مغایرت با اصل ۷۵

۱. تلقی حوزه‌های علمیه در حکم نهاد عمومی غیردولتی، از جهت اینکه مشخص نیست که آیا شمول حوزه‌های علمیه تحت این عنوان به منزله شمول حوزه‌های علمیه تحت عموم قوانین و مقررات حاکم بر نهادهای عمومی غیردولتی است یا نه، محل ابهام است. لازم به ذکر است که مطابق ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری^۳، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی در زمره دستگاه‌های اجرایی قرار گرفته‌اند و لذا کلیه قوانین و مقرراتی که ناظر به کلیه دستگاه‌های اجرایی باشد شامل مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی نیز می شود. در نتیجه در صورتی که حوزه‌های علمیه مشمول عنوان مؤسسات

سوابق شغلی و تحصیلی خود را جهت ثبت در پایگاه اطلاعاتی مدیران مربوطه به سازمان بورس و اوراق بهادار ارائه نمایند. سازمان بورس و اوراق بهادار موظف است مشخصات و سوابق تحصیلی و تجربی مدیران یادشده را در پایگاه اطلاعاتی مذکور ثبت و عملکرد آن‌ها را از حیث رعایت قوانین و مقررات حاکم بر بازار اوراق بهادار و سوابق تخلفاتی و کیفری مربوطه آن‌ها در طول مدیریت در نهادهای مالی و ناشران اوراق بهادار براساس ترتیبات اجرایی که به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار می رسد منتشر نماید. انتشار اسامی مدیران به همراه سوابق آنان پس از تأیید مرجع ذیصلاح امکان پذیر است.

۱. ماده ۷ - دولت به منظور زنده و نمایان نگه داشتن اندیشه دینی و سیاسی و سیره عملی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تدوین الگوی توسعه اسلامی - ایرانی و سیاست گذاری‌ها و برنامه‌ها و تسری آن به مجموعه ارکان نظام، از انجام پژوهش‌ها و مطالعات بنیادی و کاربردی در عرصه فرهنگ سازی، آموزشی و تأسیس رشته‌های تخصصی لازم با تکیه بر علوم، فناوری و بهره گیری مناسب از ظرفیت دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و پایان نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی با موضوعاتی مرتبط با حضرت امام خمینی (ره)، مقام معظم رهبری، انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و ایثار و شهادت در داخل و خارج از کشور و تجهیز کتابخانه‌های عمومی کشور و کتابخانه‌های معتبر خارجی به آثار منتشر شده در این زمینه، در قوانین بودجه‌های سنواتی حمایت مالی می نماید. همچنین برای تشویق پدیدآورندگان آثار برتر علمی، فرهنگی، هنری و ادبی مرتبط و نیز چهره‌ها و شخصیت‌های انقلابی و عدالت خواه در سطح جهان به ویژه افرادی که اقدامات مؤثر در جهت ترویج اندیشه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری انجام دهند با رعایت اصل یکصدویست و نهم (۱۲۹) قانون اساسی نشان ملی حضرت امام (ره) و رهبری اعطا نماید.

۲. بند «۶۹» - ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی و فرهنگ سازی درباره اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی.

۳. ماده ۵ - دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرائی نامیده می شوند.

و نهادهای عمومی غیردولتی قرار بگیرند، احکام دستگاه‌های اجرایی ناظر به حوزه‌ها نیز خواهد بود. لازم به ذکر است که به موجب ماده (۳) قانون مدیریت خدمات کشوری «مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی: واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) بودجه سالانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین گردد و عهده دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد».

به عنوان مثال می‌توان به قوانین ذیل که ناظر به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی می‌باشد و اعمال آن‌ها نسبت به حوزه‌های علمیه محل تأمل جدی است:

الف. قانون تشکیلات و آئین دادرسی دیوان عدالت اداری (مصوب ۱۳۹۲):

مطابق بند «۱» ماده (۱۲) این قانون^۱ «رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آیین‌نامه‌ها آیین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات مؤسسات عمومی غیردولتی در صلاحیت هیأت عمومی دیوان قرار گرفته است.

ب. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲):

براساس ماده (۷۵) این قانون سقف افزایش حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های نقدی و غیرنقدی نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی به همراه شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانکها و بیمه‌ها موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به کارکنان و مدیران خود سالانه می‌بایست توسط هیأت وزیران تعیین شود.

ج. قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی

در ماده (۲) این قانون، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی در کنار کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت موظفند در تأمین کالاهای مصرفی و سرمایه‌ای امور خدمات مهندسی مشاور، پیمانکاری ساختمانی و تأسیساتی، تأمین تجهیزات کلیه پروژه‌های کشور اعم از این که از بودجه عمومی دولت و یا از درآمدهای خود و یا از اعتبارات و تسهیلات ارزی و ریالی دستگاه‌های مزبور یا زمینهای منابع طبیعی و سایر امکانات دولتی استفاده می‌کنند براساس این قانون اقدام نمایند.

۲. در جزء «۱» این بند، معافیت فضاهای آموزشی، پژوهشی و اداری حوزه‌های علمیه از پرداخت هزینه‌های حق انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب و عوارض ساخت‌وساز، با توجه به اینکه سبب کاهش درآمدهای عمومی دولت می‌گردد، واجد بار مالی تأمین نشده بوده و از این جهت مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است.

در این زمینه لازم به ذکر است که به موجب ماده (۱۳) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۲ (مصوب ۱۳۹۳) فضاهای اصلی حوزه‌های علمیه تنها از پرداخت هزینه مصارف ماهانه آب، فاضلاب، برق و

۱. ماده ۱۲- حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان به شرح زیر است:

۱- رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آیین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی در مواردی که مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوءاستفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضييع حقوق اشخاص می‌شود. ...

۲. ماده ۱۳- فضاهای اصلی مساجد، حسینیه‌ها، مؤسسات قرآنی، دارالقرآن‌ها، حوزه‌های علمیه، گلزارهای شهدا، امامزاده‌ها، خانه‌های عالم روستاها و اماکن مذهبی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی از پرداخت هزینه مصارف ماهانه آب، فاضلاب، برق و گاز معاف می‌باشند. این حکم شامل اماکن تجاری وابسته به آنها نیست. اعتبارات موارد مذکور در قوانین بودجه سنواتی جهت پرداخت به دستگاه‌های ارائه کننده خدمات موضوع این ماده تأمین می‌شود.

گاز معاف شده‌اند. همچنین در بند «ع» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور^۱، بند «۶۶» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور^۲ و بند «۸۸» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور^۳ حوزه‌های علمیه از پرداخت حق انشعاب آب، برق، گاز معاف بودند. لذا با توجه به عدم پیش‌بینی معافیت موضوع این بند برای حوزه‌های علمیه، در خصوص «حق انشعاب فاضلاب و عوارض ساخت و ساز» این ماده واجد بار مالی جدید می‌باشد؛ و نظر به اینکه پیش‌بینی معافیت از پرداخت حق انشعاب آب، برق و گاز در قوانین بودجه سالیانه، به منزله تأمین بار مالی محسوب نمی‌شود، این بند مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است.

۳. تذکر: حرف عطف «واو» در سطر دوم جزء «۴» این بند در عبارت «با رعایت و ترتیبات» اضافه است.

بند الحاقی «۳» - نکته و مغایرت با اصل ۷۵

هرچند در ماده (۶) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^۴ مشابه حکم این بند قابل مشاهده است؛ اما حکم مقرر در تبصره جزء «۱» این بند، در قانون برنامه پنجم توسعه وجود نداشته و پیشینه آن را می‌توان در قوانین بودجه سالیانه (سال ۱۳۹۳ به قبل) مشاهده کرد. البته براساس ماده (۲۶) قانون نوسازی و عمران شهری، مساجد و اماکن مقدسه اسلامی از پرداخت عوارض موضوع قانون مذکور معاف گردیده‌اند و لذا معافیت مساجد از پرداخت عوارض ساخت و ساز پیش‌تر وجود داشته است. اما چنین معافیتی برای حق انشعاب آب و برق و گاز و فاضلاب در قوانین جاری پیش‌بینی نشده است و در نتیجه تبصره مزبور در این قسمت به دلیل عدم تأمین بار مالی جدید مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است.

۱. بند «ع» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور - هزینه مصرف با رعایت الگوی مصرف (متناسب با مساحت فضاهای اصلی) و حق انشعاب برق، آب و گاز برای حوزه‌های علمیه، مساجد، دارالقرآن‌ها، حسینیه‌ها و اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی رایگان است.

۲- بند «۶۶» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور - هزینه مصرف با رعایت الگوی مصرف و حق انشعاب برق، آب و گاز برای حوزه‌های علمیه، مساجد، دارالقرآن‌ها، حسینیه‌ها و اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی رایگان است.

۳- بند «۸۸» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور - هزینه مصرفی و حق انشعاب برق، آب و گاز برای مساجد، حسینیه‌ها، دارالقرآن‌ها و نیز اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی رایگان است.

۴- ماده ۶- به منظور توسعه فضاهای مذهبی فرهنگی و بهره‌گیری بهینه از بقاع متبرکه، گلزار شهدا و اماکن مذهبی و تثبیت جایگاه مسجد به عنوان اصلی‌ترین پایگاه عبادی و تربیتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی اقدامات زیر انجام می‌شود:

الف - وزارت راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها موظفند در طراحی و اجرای طرح‌های جامع تفصیلی شهری و هادی روستایی و شهرک‌ها و شهرهای جدیدالاحداث، اراضی مناسبی را برای احداث مسجد و خانه عالم پیش‌بینی و پس از آماده‌سازی، بدون دریافت هزینه و با حفظ مالکیت عمومی و دولتی در اختیار متقاضیان احداث مساجد قرار دهند.

ب - مالکان اماکن تجاری، اداری و خدماتی جدیدالاحداث موظفند نمازخانه مناسبی را در اماکن مذکور احداث نمایند. تأیید نقشه مجتمع‌های مذکور منوط به پیش‌بینی محل مناسب برای نمازخانه براساس دستورالعمل ابلاغی شورای عالی معماری و شهرسازی است.

ج - سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و شهرداری‌ها موظفند نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در پارک‌های ملی و بوستان‌های شهری اقدام نمایند.

د - کلیه دستگاه‌های اجرائی، مراکز آموزشی، بیمارستان‌ها و مراکز درمانی، مجموعه‌های ورزشی، مجتمع‌های رفاهی، تفریحی و مجتمع‌های تجاری اعم از دولتی یا غیردولتی، موظفند نسبت به احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام نمایند.

ه - وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و نفت موظفند نسبت به احداث مسجد و نمازخانه در پایانه‌های مسافری و جایگاه‌های عرضه سوخت بین شهری و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه‌های مذکور از طریق بخش غیردولتی اقدام نمایند.

و - به منظور ارتقاء کارکرد فرهنگی و هنری مساجد، برقراری عدالت فرهنگی و ترویج فرهنگ اسلامی و جذب جوانان و نوجوانان به مساجد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است با رعایت موازین اسلامی ترتیبی اتخاذ نماید تا پایان برنامه حداقل یک چهارم مساجد شهری و روستاهای بالای هزار نفر جمعیت برخوردار از کانون فرهنگی و هنری باشند.

بند الحاقی «۴» - نکته

منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوب جلسه شماره ۶۴۳ مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی است و هدف آن گسترش و تقویت نقش و جایگاه فرهنگ قرآنی در جامعه می‌باشد. با توجه به ماده (۹) این مصوبه، مصوبات «شورای تخصصی توسعه فرهنگ قرآنی» برای کلیه دستگاه‌های دولتی و عمومی و مؤسسات مردمی لازم‌الاجرا است. همچنین «منشور توسعه فرهنگ قرآنی» در قوانین بودجه سالیانه معمولاً دارای اعتبارات مصوب می‌باشد. به عنوان نمونه موضوع ردیف ۱۴-۵۵۰۰۰۰۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور و ردیف ۱۵-۵۵۰۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور در خصوص «اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی» است.

بند الحاقی «۵» - نکته و ابهام

۱. در خصوص حکم این بند لازم به ذکر است که پیش‌تر، مجلس شورای اسلامی در تبصره «۲۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور^۱ به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده بود تا یک درصد از اعتبارات خود را به منظور فوق به سازمان صدا و سیما اختصاص دهند.

۲. مراد قانونگذار از متعلق «فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی» در این بند واجد ابهام است و مشخص نیست این موارد در چه حوزه‌هایی خواهد بود.

ماده (۴۲) - مغایرت با اصل ۱۶۰، ابهام، تذکر و نکته

۱. در صدر بند «ب» این ماده، عبارت «به‌روزرسانی قوانین و مقررات» ابهام دارد و اطلاق آن در خصوص «قوانین»، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی و در خصوص «مقررات»، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.
۲. برخی امور مذکور در این بند با وظایف وزارت دادگستری که در اصل ۱۶۰ قانون اساسی به‌نحو حصر بیان شده است، ارتباطی ندارد و لذا حکم این بند، از این جهت که قانون‌گذار صلاحیت‌های دیگری به جز موارد مذکور در اصل ۱۶۰ برعهده وزیر دادگستری نهاده مغایر اصل ۱۶۰ قانون اساسی و تفسیر شورای نگهبان از این اصل است.
۳. با توجه به اینکه در تبصره «۳» ماده (۶۶) «قانون آیین دادرسی کیفری»^۲ مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ نحوه تعیین سازمان‌هایی که می‌توانند از حق ماده (۶۶) قانون مذکور استفاده نمایند مشخص شده است، معلوم نیست در تبصره «۲» بند «ب» این ماده، تعیین سازمان‌های مردم‌نهاد که می‌توانند در اجرای ماده (۶۶) مزبور اقدام کنند به چه نحو خواهد بود و «مرجع ذی‌صلاح قانونی ذی‌ربط» مذکور در این تبصره مصوبه چه مرجعی است. لذا این تبصره از این جهت ابهام دارد.
۴. اطلاق حکم تبصره «۱» جزء «۲» بند «پ» این ماده از جهت امکان نقض حیثیت افراد و همچنین رعایت‌نشدن ملاحظات اخلاقی و امنیتی در حفظ و نگهداری پرونده‌های مهم توسط سازمان اسناد و کتابخانه ملی، مغایر اصولی همچون اصل ۲۲ قانون اساسی است.

۱. تبصره «۲۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور - به دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری اجازه داده می‌شود یک درصد (۱٪) از اعتبارات خود به استثنای فصول (۱)، (۴) و (۶) را به سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران اختصاص دهند تا این سازمان براساس تفاهنامه منعقد شده با دستگاه و سازمان‌های مذکور جهت فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی نسبت به تولید و پخش برنامه‌های آنها اقدام کند.

۲. ماده ۶۶ - ...

تبصره ۳ - اسامی سازمان‌های مردم‌نهاد که می‌توانند در اجرای این ماده اقدام کنند، در سه‌ماهه ابتدای هر سال توسط وزیر دادگستری با همکاری وزیر کشور تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

۵. تذکر: در سطر دوم تبصره «۲» بند «ب» واژه «سال» باید حذف شود؛ همچنین ماده ۶۶ مذکور، اصلاحی ۱۳۹۴/۳/۲۴ است.

۶. در جزء «۴» بند «ج» این ماده، عبارت «ساماندهی و محدودکردن موارد استعمال از سوء پیشینه به موارد خاص و رفع اثر محکومیت» ابهام دارد؛ چراکه «موارد استعمال از سوء پیشینه» در قوانین مشخص شده است و لذا در صورتی که محدودکردن آن‌ها توسط سازمان زندان‌ها به منزله نادیده گرفتن این قوانین است مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

۷. تذکر: در ذیل تبصره «۲» جزء «۲» بند «پ»، عبارت «حکم این ماده» باید به عبارت «حکم این بند» اصلاح شود.

۸. نکته: «شبکه ملی عدالت» مذکور در جزء «۱» بند «پ» این ماده، به موجب ماده (۶۵۲) «قانون آیین دادرسی کیفری»^۱ مصوب ۱۳۹۳/۷/۸ راه‌اندازی شده است.

۹. مشابه حکم این ماده (به جز تبصره‌های بند «ب»؛ تبصره‌های جزء «۱» و تبصره «۲» جزء «۲» بند «پ»؛ بند «ث»؛ تبصره جزء «۳»، جزء «۴» و تبصره بند «ج») در بندهای «الف»، «د»، «ز»، «ح»، «ن» و «س» ماده (۲۱۱) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ آمده است.

۱. ماده ۶۵۲- قوه قضائیه موظف است به منظور ساماندهی ارتباطات الکترونیکی بین محاکم، ضابطان و دستگاه‌های تابعه خود و نیز سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که در جریان دادرسی به اطلاعات آن‌ها نیاز است، «شبکه ملی عدالت» را با به‌کارگیری تمهیدات امنیتی مطمئن از قبیل امضای الکترونیکی راه‌اندازی کند. تبصره- مراجع قضایی می‌توانند استعلامات قضایی و کسب اطلاعات لازم را از طریق شبکه ملی عدالت به عمل آورند. در این صورت دستگاه‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و شخصیت‌های حقوقی بخش خصوصی موظف‌اند پاسخ لازم را از طریق شبکه مزبور اعلام کنند. مستنکف از مفاد این تبصره مشمول ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی- کتاب پنجم تعزیرات مصوب ۱۳۷۵/۳/۲- است.

۲. ماده ۲۱۱- ...

الف- قوه قضائیه مکلف است به منظور کاهش عناوین مجرمانه و دعاوی، ایجاد پلیس قضایی، استانداردسازی ضمانت‌اجراهای کیفری و جایگزین کردن ضمانت‌اجراهای غیرکیفری مؤثر و روزآمد از قبیل انتظامی، انضباطی، مدنی، اداری و ترمیمی حداکثر تا پایان سال اول برنامه لوایح قضایی مورد نیاز را تهیه نماید تا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردد.

...

د- به منظور گسترش فرهنگ حقوقی و قضایی، اصلاح رفتار حقوقی و قضایی مردم، نهادینه‌سازی فرهنگ قانونمداری و نیز در راستای پیشگیری از وقوع جرائم و کاهش دعاوی حقوقی، اقدامات ذیل انجام می‌شود:

۱- آموزش همگانی طبق برنامه مصوب قوه قضائیه از طریق صداوسیما

۲- آموزش همگانی حقوق شهروندی در خصوص امور مالیاتی، اداری، کار و تأمین اجتماعی، محیط‌زیست، بانکی، بیمه‌ای و مشابه آن توسط دستگاه‌های ذی‌ربط از طریق صداوسیما

۳- پیش‌بینی مواد درسی لازم برای آموزش‌های مذکور در دوره‌های راهنمایی تحصیلی و متوسطه

تبصره- سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است در اجرای اجزای «۱» و «۲» زمان مناسب را برای پخش برنامه‌هایی که در این خصوص توسط قوه قضائیه، دستگاه‌های مربوطه یا آن سازمان تهیه می‌شود، اختصاص دهد.

...

ز- به منظور تسهیل در رسیدگی به پرونده‌ها و ارتقای کیفیت رسیدگی به پرونده‌ها، قوه قضائیه مکلف به انجام موارد زیر است:

۱- با همکاری سازمان پزشکی قانونی، دادستانی کل کشور و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، اقدامات لازم را جهت تقویت و انسجام گروه‌های بررسی صحنه جرم و تهیه شناسنامه هویت ژنتیکی افراد با بهره‌گیری از نیروهای متخصص و روش‌ها و تجهیزات روزآمد به عمل آورد.

...

ح- به منظور افزایش سرعت و کارایی در ارائه خدمات حقوقی و قضایی، قوه قضائیه مکلف است اقدامات زیر را برای توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات انجام دهد:

۱- سامانه‌های عملیاتی و توسعه سطح استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌ویژه سامانه مدیریت پرونده‌های قضایی، راه‌اندازی مرکز ملی داده‌های قوه قضائیه، اجرا و تکمیل سامانه مدیریت امنیت اطلاعات، عرضه خدمات حقوقی الکترونیک به مردم، استفاده از فناوری اطلاعات در برقراری ارتباط بین مراجع قضایی و سایر نهادهای تابعه یا مرتبط از قبیل سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان زندان‌ها، سازمان پزشکی قانونی راه‌اندازی، گسترش و ارتقا یابد.

...

۳- به قوه قضائیه اجازه داده می‌شود براساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزیر دادگستری با همکاری دادستانی کل کشور و سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تأیید رئیس قوه قضائیه می‌رسد، اسناد و اوراق پرونده‌های قضایی که نگهداری سوابق آن‌ها ضروری می‌باشد را با استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی روز، به

ماده (۴۳) - مغایرت با اصول ۵۴، ۵۵، ۵۷، ۶۰، ۷۶، ۸۷، ۹۰، ۱۶۱، ۱۷۳ و ۱۷۴ و بند «۳» اصل ۱۵۶

در رابطه با این ماده نکته قابل توجهی که وجود دارد این است که تشکیل «شورای دستگاه‌های نظارتی» در ماده (۲۲۱) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۱ ذکر شده است که باتوجه به ایراد شورای نگهبان، پس از اصرار مجلس شورای اسلامی، در مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب شد. به موجب بند «الف» نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۰۹۶۸ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۶ شورای نگهبان درخصوص «لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»، «تشکیل شورای دستگاه‌های نظارتی کشور، مغایر اصول ۵۴، ۵۵، ۵۷، ۶۰، ۷۶، ۸۷، ۹۰ و بند «۳» اصل ۱۵۶ و اصول ۱۶۱، ۱۷۳ و ۱۷۴ قانون اساسی شناخته شد.» با توجه به اینکه در مصوبه حاضر هم عیناً همان ماده «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» تکرار شده است، ایراد پیش‌گفته شورای نگهبان به تشکیل «شورای دستگاه‌های نظارتی»، در این مصوبه هم وجود دارد و لذا مغایر اصول ۵۴، ۵۵، ۵۷، ۶۰، ۷۶، ۸۷، ۹۰، ۱۶۱، ۱۷۳ و ۱۷۴ و بند «۳» اصل ۱۵۶ قانون اساسی است.

ماده (۴۷)

مشابه حکم این ماده (به جز تبصره «۲») در ماده (۱۰۹) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»^۲ ذکر شده است.

ماده (۵۰) - مغایرت با اصل ۷۵

۱. در بند «ب» این ماده که به موجب اصلاحات نمایندگان نسبت به لایحه دولت مقرر شده است سود تفاوت نرخ تسعیر ارز حاصل از صادرات به صورت کلی از هرگونه مالیات معاف گردیده است. این معافیت باتوجه به اینکه در قوانین موجود وجود نداشته و از سوی دیگر باعث کاهش درآمد عمومی دولت می‌شود مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است. توضیح آنکه اگرچه هم‌اکنون درآمد حاصل از صادرات معاف است، لکن در صورتی که صادرکنندگان پس از دریافت ارز و ثبت ارزش

اسناد الکترونیکی تبدیل و سپس نسبت به امحای آن‌ها اقدام نماید مشروط بر آنکه حداقل سی سال از مدت بایگانی قطعی آن‌ها گذشته باشد. اطلاعات و اسناد تبدیلی در کلیه مراجع قضایی و اداری سندیت داشته و قابل استناد خواهد بود.

اصل پرونده‌های مهم و ملی که جنبه سندیت تاریخی دارد، توسط سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران حفظ و نگهداری خواهد شد.

...

ن- سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی مکلف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات عمومی و مردم‌نهاد، به منظور بازاجتماعی‌شدن محکومان در طول برنامه اقدامات ذیل را به اجرا گذارد:

۱- با رویکرد ارتقای بازدارندگی و جنبه اصلاحی مجازات حبس، اصلاح محیط زندان‌ها از طریق اقداماتی نظیر طبقه‌بندی زندانیان و بازداشت‌شدگان براساس سابقه و نوع جرائم ارتكابی، تفکیک متهمان از محکومان در بازداشتگاه‌های موقت در شهرهای بالای بیست‌هزار نفر جمعیت

۲- آموزش زندانیان واجد شرایط با همکاری وزارت آموزش و پرورش

۳- رفع مشکل معیشتی خانواده‌های زندانیان بی‌بضاعت با همکاری کمیته‌امداد امام‌خمينی^(ع)، سازمان بهزیستی و سایر نهادهای ذی‌ربط

۴- معرفی زندانیان نیازمند اشتغال به مراجع ذی‌ربط پس از آزادی

س- سازمان پزشکی قانونی مکلف است تحقیقات لازم برای بررسی عوامل منجر به مصدومیت و مرگ‌های غیرطبیعی در موارد ارجاعی را انجام دهد و با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، نسبت به برنامه‌ریزی و آموزش برای پیشگیری و کاهش جرائم، تخلفات و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن‌ها اقدام کند.

۱. ماده ۲۲۱- به منظور ایجاد هماهنگی برای کارآمدن نظام نظارت و ارتقای بهره‌وری و برای تقویت مدیریت کشور، شورای دستگاه‌های نظارتی متشکل از دو نفر از مسئولین نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه با حفظ استقلال هریک از آن‌ها در حدود مقرر در قانون اساسی تشکیل می‌شود.

دستورالعمل اجرایی این ماده و نحوه تشکیل جلسات شورا، نحوه تصمیم‌گیری و نحوه پیگیری تصمیمات، ظرف شش ماه سال اول برنامه به پیشنهاد اعضای شورا و با توافق سران قوا تعیین می‌گردد.

۲. ماده ۱۰۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۴/۸)- واردات هر نوع کالا به کشور موقوف به رعایت ضوابط فنی، ایمنی و بهداشتی قرنطینه‌ای است که پس از تصویب مرجع ذی‌صلاح مربوط، توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت به گمرک ابلاغ می‌شود. رعایت این ضوابط برای ترخیص کالاهای وارداتی از جمله کالاهای متروکه، ضبطی قطعیت یافته، کالاهای بلاصاحب، صاحب‌متواری و مکشوفات قاچاق الزامی است.

ریالی آن در دفاتر تجاری اقدام به نگهداری ارز و عدم ارائه آن به بازار نمایند و پس از مدتی با افزایش نرخ ارز و فروش آن درآمدی حاصل گردد مابه‌التفاوت درآمد حاصل از فروش ارز در زمان فروش و زمان ثبت آن در دفاتر تجاری مشمول پرداخت مالیات می‌شود. حال بند مذکور در مقام ایجاد معافیت برای پرداخت مالیات مزبور می‌باشد. همچنین ذکر این نکته لازم است که معافیت مزبور باعث می‌شود صادرکنندگان با عدم ارائه ارزهای حاصل از صادرات به بازار، عرضه و تقاضا در این بازار را دچار اختلال نمایند.

در حال حاضر صرفاً بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و صندوق توسعه ملی از پرداخت چنین مالیاتی معاف هستند. ۲. باتوجه به اینکه بند «پ» این ماده مبنی بر معاف نمودن «صرافی‌ها» از شمول مالیات بر ارزش افزوده در لایحه دولت نبوده است و از سوی دیگر این حکم به تقلیل درآمد عمومی می‌انجامد و طریق جبران کاهش درآمد نیز معلوم نشده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است. درخصوص معافیت بانک‌ها از شمول مالیات بر ارزش افزوده درخصوص خرید و فروش ارز، ذکر این نکته لازم است که در وضعیت فعلی، برطبق بند «۱۱» ماده (۱۲) «قانون مالیات بر ارزش افزوده»^۱ اصلاحی ۱۳۹۴/۲/۱، «خدمات بانکی و اعتباری بانک‌ها» از پرداخت مالیات معاف هستند و لذا درخصوص بانک‌ها حکم جدیدی محسوب نمی‌شود.

۱. ماده ۱۲ - عرضه کالاها و ارائه خدمات زیر و همچنین واردات آن‌ها حسب مورد از پرداخت مالیات معاف می‌باشد:

...

۱۱ (اصلاحی ۱۳۹۴/۲/۱) - خدمات بانکی و اعتباری بانک‌ها، مؤسسات و تعاونی‌های اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه مجاز و خدمات معاملات و تسویه اوراق بهادار و کالا در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، صنایع دریایی و بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی.